

HANDREIKING LOKAAL HITTEPLAN

*Voor professionals in de zorg- en
welzijnssector, gemeenten en GGD'en*

VERSIE 2.0 | JANUARI 2026

INHOUD

Leeswijzer

Inleiding

1. Doel en doelgroep van deze handreiking

2. Wat is een lokaal hitteplan?

- 2.1 Omschrijving en doelstellingen
- 2.2 Hitte-instrumenten en landelijk klimaatadaptatiebeleid
- 2.3 Samenwerking en versterken samenredzaamheid
- 2.4 Koppeling met bestaande netwerk- en ketenaanpakken

3. Fasen, betrokkenen en taken

- 3.1 Fasen
- 3.2 Betrokkenen
- 3.3 Taken en rollen

4. Stappenplan en cyclus lokaal hitteplan

- 4.1 Stappenplan ontwikkeling lokaal hitteplan
- 4.2 Cyclus uitvoering, evaluatie en doorontwikkeling lokaal hitteplan

5. Modules: doelgroepen, partners en acties

Overzicht doelgroepen

- 5.1 Zelfstandig thuiswonende ouderen 75+
- 5.2 Jonge kinderen en hun ouders
- 5.3 Chronisch zieken
- 5.4 Dak- en thuislozen

3

4

5

7

8

9

10

11

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

- 5.5 Mensen met psychische aandoeningen
- 5.6 Buitenwerkers en arbeidsmigranten
- 5.7 Mensen met verstandelijke beperkingen
- 5.8 Vluchtelingen
- 5.9 Zwangeren

26

27

28

29

30

6. Zelfbeoordeling lokaal hitteplan

- 6.1 Doel zelfbeoordeling
- 6.2 Beoordelingsmatrix
- 6.3 Toelichting beoordelingscriteria

31

32

33

34

7. Bijlagen

- I. Informatiebronnen en communicatiemateriaal
- II. Wijkgerichte aanpak
- III. Persoonlijk hitteplan
- IV. Protocol zomeropvang dak- en thuislozen
- V. Heat Action Day
- VI. Huidkankerpreventie
- VII. (Sport)evenementen
- VIII. Koele opvanglocaties
- IX. Hittekracht en hittefit
- X. Taken en taakverdeling per fase

36

37

44

45

46

47

48

49

50

51

52

Colofon

58

LEESWIJZER

Klik om naar het
hoofdmenu te gaan

Welkom in de Handreiking lokaal hitteplan, versie 2.0. Deze handreiking is in opdracht van VWS en het RIVM vanuit de landelijke GGD-werkgroep Klimaat & Gezondheid geschreven door een projectgroep van GGD-professionals, in samenwerking met advies- en ingenieursbureau TAUW (zie [colofon](#)).

In dit document kan op verschillende manieren worden genavigeerd. De volgende tips helpen om de juiste informatie te vinden.

- De handreiking is zowel ontwikkeld voor gemeenten en professionals die nog geen lokaal hitteplan hebben en nieuw zijn in het onderwerp, als voor gemeenten of professionals die de afgelopen jaren al aan de slag zijn gegaan met de ontwikkeling en implementatie van een lokaal hitteplan.
- De handreiking is zo opgebouwd dat je kunt navigeren naar de informatie die voor jou relevant is. Op elke pagina kun je via het icoontje met de thermometer terug naar het hoofdmenu. De hoofdstukken staan los van elkaar en verwijzen waar nodig naar elkaar.
- In de handreiking wordt waar mogelijk verwezen naar relevante informatie. Naast links in de tekst gebruiken we ook klikbare knoppen waar een link achter zit. Dit is te herkennen aan het handje dat verschijnt als je met de muis op de knop gaat staan.

- Het stappenplan voor de ontwikkeling van een lokaal hitteplan met bijbehorende formulieren is apart te [downloaden](#).
- Het overzicht met voorbeelden van acties en communicatiemateriaal geeft goed inzicht in wat beschikbaar is. Echter, de ontwikkelingen gaan snel, en het overzicht is daarom nooit volledig. Voor een aantal doelgroepen bestaan er helaas nog geen voorbeelden of moet nog materiaal ontwikkeld worden. De handreiking zal jaarlijks bijgewerkt worden met nieuwe informatie.

INLEIDING

Deze handreiking vormt een nadrukkelijke uitnodiging aan alle gemeentelijke partners (zowel zorg- welzijn en woonorganisaties als gemeenten en GGD'en) om een lokaal hitteplan op te stellen of verder te ontwikkelen. De risico's van (extreme) hitte zijn relevant voor regio's in Nederland en zullen naar verwachting in de toekomst toenemen, zoals weergegeven in de [KNMI'23-klimaatscenario's](#). Het is belangrijk om te benadrukken dat hitte niet alleen een probleem is in steden. Ook in kleinere kernen en op het platteland doen zich gezondheidsrisico's voor tijdens warme periodes, versterkt door vergrijzing en andere demografische en ruimtelijke ontwikkelingen. Deze samenhang van factoren wordt uitgelegd in het model ['Hittekracht' en 'Hittefit'](#).

Risico's en effecten van hitte

Aanhoudende hitte kan ernstige gezondheidsklachten veroorzaken, vooral bij kwetsbare groepen. Ouderen, met name 75-plussers, lopen het grootste risico op hitte gerelateerde gezondheidsproblemen. Ook mensen met chronische aandoeningen, jonge kinderen, dak- en thuisloze mensen, mensen met psychische aandoeningen, buitenwerkers, mensen met een verstandelijk beperking, vluchtelingen en zwangere mensen zijn extra kwetsbaar. Mensen die in een te hete woning wonen of geen (financiële) mogelijkheden hebben om zich aan te passen aan de hitte worden extra blootgesteld. Dit komt vaak voor in wijken met een hoog percentage inwoners met een lage Sociaal Economische Positie (SEP). Daarnaast kunnen deelnemers aan intensieve buitenactiviteiten of [\(sport\)evenementen](#) gezondheidseffecten ervaren, zoals oververhitting of uitdroging.

Hoewel de sterfte door hitte sinds 2010 is afgenomen door betere bewustwording en aanpassingen in de zorg, blijft het risico op extreem hete dagen aanzienlijk. Tijdens de recordhitte in 2019, toen het in Nederland voor het eerst 40 graden werd, overleden bijna 150 mensen méér dan op een gemiddelde zomerdag. Ziekenhuizen en huisartsen meldden een toename van het aantal patiënten tijdens hittegolven, vaak door uitdroging, hitteberoertes of verergering van bestaande aandoeningen.

Naast hittestress spelen ook andere gezondheidsrisico's een rol, zoals de combinatie van hitte en luchtvervuiling (zomersmog) of pollen, die de luchtwegen extra belasten en leiden tot het verslechteren van chronische ziekten zoals hart- en vaatziekten. Jaarlijks ondervinden duizenden mensen ongemak of klachten tijdens warme periodes, terwijl zorgverleners en naasten extra belast worden door de zorg voor kwetsbare personen. De toenemende vergrijzing en klimaatverandering maken het des te urgenter om lokaal beleid en preventieve maatregelen te versterken.

Toename van de problemen

Vergrijzing zet het zorgsysteem steeds verder onder druk. In Nederland zijn er momenteel ruim 1,5 miljoen mensen van 75 jaar en ouder, en dit aantal zal naar verwachting stijgen tot meer dan 2,1 miljoen in 2030. Binnen deze groep ervaart een aanzienlijk deel gevoelens van eenzaamheid: volgens recente cijfers voelt ruim 50% van de 75-plussers zich eenzaam, wat neerkomt op meer dan 750.000 ouderen. Tijdens periodes van aanhoudende hitte kan de combinatie van hoge temperaturen en sociale isolatie ernstige gezondheidsrisico's opleveren. Ouderen die zich eenzaam voelen, hebben vaak minder toegang tot hulp, informatie of verkoeling, waardoor zij extra kwetsbaar zijn voor uitdroging, oververhitting en complicaties bij bestaande aandoeningen. Daarnaast zijn mantelzorgers en familie juist tijdens de zomerperiode op vakantie waardoor mogelijke hulp en ondersteuning nog minder beschikbaar is. Deze dubbele kwetsbaarheid vraagt om gerichte preventieve maatregelen en lokale samenwerking tussen gemeenten, GGD'en en zorg- en welzijnspartners.

Daarnaast is het aantal extreem warme dagen in Nederland de afgelopen eeuw sterk toegenomen als gevolg van klimaatverandering. Tropische dagen, waarop de temperatuur in De Bilt 30°C of hoger bereikt, komen tegenwoordig vier tot vijf keer zo vaak voor als rond 1900: gemiddeld tussen de 2 en 8 dagen per jaar, afhankelijk van de regio. In warme jaren zoals 2018, 2019 en 2020 liep dat aantal op tot meer dan tien tropische dagen in De Bilt, met regionale uitschieters tot boven de twintig. De komende decennia zal het aantal extreem warme dagen toenemen. Ook neemt de intensiteit van hitte in Nederland toe, wat blijkt uit een gemiddelde temperatuurstijging van ongeveer 2,3 graden Celsius sinds 1901 in De Bilt.

*Wat er kan
gebeuren tijdens
exceptionele hitte
in Nederland?*

**Bekijk het
klimaatverhaal
Ongekend Heet**

*Klik om naar het
hoofdmenu te gaan*

Inleiding

**Doel en doelgroep van de
handreiking**

Wat is een lokaal
hitteplan?

Fasen, betrokkenen en
taken

Stappenplan en cyclus
lokaal hitteplan

Modules: Doelgroepen,
partners en acties

Zelfbeoordeling lokaal
hitteplan

Bijlagen

1. DOEL EN DOELGROEP VAN DE HANDREIKING

DOEL EN DOELGROEP VAN DE HANDREIKING

De ministeries van VWS, VRO en I&W hebben in de '[Hitte aanpak 2025](#)' de volgende ambitie benoemd, wat door vertaald kan worden naar het doel van deze handreiking:

Vanaf 2026 is een lokaal hitteplan ontwikkelen gemakkelijker voor gemeentelijke partners door de vernieuwde Handreiking Lokale Hitteplannen. In 2028 is het aantal lokale hitteplannen in Nederland verdubbeld. Er is ondersteuning voor verbetering van bestaande plannen.

De opgave is dus driedelig:

1. Voor gemeenten zonder lokaal hitteplan: het vergemakkelijken van het ontwikkelen van een lokaal hitteplan.
2. Voor gemeenten met een lokaal hitteplan: informatie, inspiratie en ondersteuning bieden voor doorontwikkeling en verbetering van het bestaande plan.
3. Een verdubbeling van het aantal gemeenten met een lokaal hitteplan.

Doelstellingen

- Het vergroten van het aantal gemeenten in Nederland met een lokaal hitteplan.
- Het verbeteren en borgen van de uitvoering van het Nationaal Hitteplan op lokaal niveau.
- Het verbeteren en borgen van de ontwikkeling en uitvoering van nieuwe én bestaande lokale hitteplannen.
- Het verbeteren en borgen van de samenwerking tussen klimaatadaptatie en het sociaal domein, en de betrokkenheid van gezondheidsbevordering professionals bij GGD'en en lokale partners.
- Het versterken van zorgketens en het verdelen van taken van alle betrokken organisaties, en het voorkomen van overlap in activiteiten.
- Het bieden van een naslagwerk en onderlegger voor de ontwikkeling en actualisering van een lokaal hitteplan door gemeenten samen met regionale en lokale partners.
- Het bieden van verzamelde informatie (voorbeelden, verwijzingen), gericht op de meest belangrijke doelgroepen en de mensen die contact met hen hebben.
- Het delen van kennis op het gebied van hitte en gezondheid, en op het gebied van effectieve communicatie daarover.

Doelgroep

Deze handreiking is geschreven voor een diverse groep van gemeenteambtenaren en professionals bij sociale organisaties, die zich inzetten voor de bescherming van de gezondheid van (kwetsbare) inwoners. Het initiatief voor een lokaal hitteplan kan vanuit verschillende domeinen opgepakt worden, vanuit bijvoorbeeld klimaatadaptatie, publieke gezondheid of ouderenbeleid. Een lokaal hitteplan is niet verplicht voor gemeenten, maar wordt wel sterk aangeraden. Dit past ook bij de verantwoordelijkheden zoals omschreven in de Wet Publieke Gezondheid en de Omgevingswet. Gemeenten zijn een logische eigenaar van het lokaal hitteplan, maar ook andere organisaties kunnen de eerste stap zetten en nauw betrokken zijn bij de ontwikkeling van het plan. Denk hierbij aan de GGD, Omgevingsdienst, zorgorganisaties, welzijnsorganisaties, woningcorporaties of andere lokale partners die zich inzetten voor kwetsbare doelgroepen. Hiermee komen we tot de volgende lijst met doelgroepen:

Welzijnsprofessionals

- Ouderenconsulenten
- Activiteitenbegeleiders
- Opbouwwerkers
- Maatschappelijk werkers
- Woonconsulenten
- Sociale organisaties
- Buurthuizen

Zorgprofessionals

- Wijkverpleegkundigen
- Zorgtrajectbegeleiders
- Huisartsen
- Praktijkondersteuners
- Psychologen
- Medewerkers GGZ instellingen
- Apothekers
- Begeleiders dagbesteding

GGD-professionals

- Gezondheidsbevorderaars
- Adviseurs Milieu & Gezondheid
- Beleidsadviseurs
- Jeugdartsen- en verpleegkundigen
- Medewerkers meldpunt Bijzondere Zorg

Gemeenteambtenaren

- Publieke Gezondheid
- Maatschappelijke Ontwikkeling
- Sociaal domein
- Klimaatadaptatie
- Ouderenbeleid
- Gezonde leefomgeving

Klik om naar het
hoofdmenu te gaan

Inleiding

Doel en doelgroep van de
handreiking

**Wat is een lokaal
hitteplan?**

Fasen, betrokkenen en
taken

Stappenplan en cyclus
lokaal hitteplan

Modules: Doelgroepen,
partners en acties

Zelfbeoordeling lokaal
hitteplan

Bijlagen

2. WAT IS EEN LOKAAL HITTEPLAN?

2.1
Omschrijving en
doelstellingen

2.2
Hitte instrumenten en landelijk
klimaatadaptatiebeleid

2.3
Samenwerking
en versterken
samenredzaamheid

2.4
Koppeling met bestaande
netwerk- en ketenaanpakken

2.1 OMSCHRIJVING EN DOELSTELLINGEN

Lokale hitteplannen beschrijven op gemeentelijk niveau welke maatregelen gezondheidsrisico's van hitte voorkomen. Zowel voorafgaand aan het zomerseizoen (primaire preventie), als tijdens een hete periode (primaire én secundaire preventie). Een lokaal hitteplan is bedoeld voor individuele verzorgers en zorgprofessionals, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties die samenwerken en/of in verbinding staan met kwetsbare doelgroepen. Het plan bevat verwijzingen naar heldere informatie over hitte-gerelateerde risico's en biedt handvatten om gezondheidsschade te voorkomen.

In aansluiting op het waarschuwingssysteem van het Nationale Hitteplan kunnen gemeenten, GGD'en en lokale partners tijdens hitteperioden eigen afwegingen en acties definiëren om de sociale infrastructuur te versterken. Het lokaal hitteplan beschrijft doelstellingen en afspraken over preventieve voorlichting, communicatie en ondersteuning, specifiek gericht op kwetsbare inwoners. Daarnaast legt het plan ook vast wat er al allemaal gebeurt in een gemeente. Om van elkaar te leren en om blinde vlekken inzichtelijk te maken.

Afstemming en vastlegging taken in de verschillende fases

Het lokaal hitteplan wordt uitgevoerd in jaarlijkse cycli, met vier fases. Per fase worden er afspraken en de rolverdeling tussen gemeente, GGD en andere partners vastgelegd: Voorbereidingsfase, voorwaarschuwing / informatiefase, waarschuwingsfase en de evaluatie- en verbeterfase. Daarnaast worden er doorlopend afspraken gemaakt over kennisontwikkeling en -deling en over preventieve maatregelen zoals faciliteren van gezond gedrag. [Klik hier](#) voor een uitgebreide uitwerking van de afspraken in de verschillende fasen.

Samenwerking met lokale partners

Om de doelen vanuit het lokaal hitteplan te behalen is samenwerking met lokale partners onmisbaar. Daarom is het een belangrijk onderdeel om samenwerking met lokale partners op te zoeken en in het hitteplan te beschrijven. Het detailniveau waarop dit wordt opgenomen mag verschillen. Vaak kan hiervoor gebruik gemaakt worden van bestaande zorg- en welzijnsnetwerken, wat de ontwikkeling en het actueel houden van het hitte-netwerk kan vergemakkelijken.

Doelstellingen van een lokaal hitteplan

- Het voorkomen, beperken en aanpakken van hitte gerelateerde gezondheids- en welzijnsproblemen, ziekte en sterfte.
- Het bevorderen van zelfredzaamheid en samenredzaamheid tijdens hitte.
- In de betrokken regio leggen gemeenten vast hoe zij gecoördineerd taken en activiteiten uitvoeren ter voorbereiding op hete periodes en bij de activering van het Nationaal Hitteplan. Dit in samenwerking met reguliere partners waaronder de GGD, GHOR en andere (maatschappelijke) organisaties, het Rode Kruis en lokale organisaties op het gebied van welzijn, zorg en wonen. Op deze manier kunnen zij tijdens aanhoudende hitte mensen met een kwetsbare gezondheid bereiken en ondersteuning bieden.
- Het bieden van een platform voor kennis- en ervaringsuitwisseling van betrokken lokale organisaties, met als doel het verbeteren van de zorg en ondersteuning voor kwetsbare bewoners in de gemeente of regio.
- Het creëren van structuur en systematiek. Hierdoor worden duidelijk de taken en verantwoordelijkheden tussen betrokken organisaties vastgelegd.

2.2 HITTE-INSTRUMENTEN EN LANDELIJK KLIMAATADAPTATIEBELEID

Lokaal Hitteplan

Nationaal Hitteplan

- De vertaling en uitwerking van het Nationaal Hitteplan op gemeentelijk of regionaal niveau.
- Beschrijft concrete afspraken tussen GGD'en, lokale partners (zorg, welzijn, woningcorporaties) en gemeente over primaire en secundaire preventie
- Richt zich op specifieke doelgroepen, tijdspaden, communicatiemiddelen en modules (preventie, voorlichting, ondersteuning).
- Doel: eigen afwegingen maken in waarschuwings- en interventiestrategieën, passend bij lokale kwetsbaarheden en middelen, om gezondheidsproblemen bij aanhoudende hitte te voorkomen.

- Opgesteld in 2007 (geactualiseerd in 2015) door VWS en RIVM.
- Een landelijk communicatie- en waarschuwingssysteem voor hittealarmen.
- Richt zich op de informatievoorziening via RIVM, KNMI en brancheorganisaties naar zorgprofessionals en risicogroepen.
- Doel: gezondheidsproblemen door aanhoudende hitte voorkomen door tijdig te waarschuwen voor extreem warm weer.

Menukaart Hitte aanpak (proces)

- Menukaart Hitte geeft een integraal overzicht van de hitte-effecten en maatregelen die gemeenten kunnen nemen, met verwijzingen naar relevante documenten
- De bijbehorende aanpak biedt een uitgewerkt stappenplan
- Verdeeld in drie domeinen: Gezondheid, Gebouw en Gebied
- Doel: vormen van een lokaal hittenetwerk en het opstellen van een Integraal Actieplan Hitte

Integraal Actieplan Hitte (product)

- Resultaat van de Menukaart Hitte aanpak
- Maakt inzichtelijk wat organisaties binnen een gemeente al doen op het gebied van hitte
- Bevat concrete adaptatiemaatregelen voor de domeinen gebied, gebouw en gezondheid voor de korte en middellange termijn (1,5 – 2 jaar). Een lokaal hitteplan kan een specifieke maatregel zijn als onderdeel van de Gezondheid-aanpak.
- Beschrijft welke hitte-effecten en/of maatregelen uit de Menukaart Hitte samen met partners zijn geprioriteerd
- Doel: een actieplan met duidelijk toegewezen rollen, budgetten en tijdspaden dat jaarlijks wordt herzien.

Nationale Adaptatiestrategie

Binnen de [Nationale Adaptatiestrategie \(NAS\)](#) wordt extreme hitte expliciet aangekaart als een van de hoofdklimaatrisico's naast waterveiligheid, droogte en neerslagextremen. De NAS zet in op een integrale aanpak van hitteadaptatie, waarbij rijksoverheid, provincies, gemeenten en maatschappelijke partners samenwerken binnen vier themalijnen: gebied, gebouw, gezondheid en calamiteiten.

Landelijke nota gezondheidsbeleid 2025-2028

Elke vier jaar publiceert de minister van VWS de [nota gezondheidsbeleid](#) met de uitdagingen en prioriteiten op het gebied van volksgezondheid en preventie. De huidige nota bevat vijf hoofdthema's: kansrijk opgroeien, terugdringen van gezondheidsachterstanden, mentale gezondheid, vitaal ouder worden en gezonde leefomgeving. Bij drie van de vijf thema's wordt hittestress als belangrijk aandachtspunt benoemt.

2.3 SAMENWERKING EN VERSTERKEN SAMENREDZAAMHEID

Samenwerking met lokale partners

Om de doelen vanuit het lokaal hitteplan te behalen is samenwerking tussen lokale partners onmisbaar. Het benoemen van de samenwerking en afstemming met deze lokale partners is dan ook een onderdeel van het lokaal hitteplan. Het detailniveau waarop dit wordt opgenomen mag verschillen, en kan eventueel in de beginfase ook gemeente overstijgend of regionaal opgepakt worden.

Domein overstijgende samenwerking

Een effectief lokaal hitteplan vraagt om samenwerking tussen verschillende domeinen: zorg, welzijn, wonen, publieke gezondheid en sociaal domein. Bij voorkeur kan daarbij aangesloten worden bij bestaande netwerken en programma's. Hierdoor kan een hittenetwerk makkelijker worden ontwikkeld en in stand gehouden en kunnen kwetsbare doelgroepen beter bereikt worden. Buiten het lokaal hitteplan, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van een Integraal Actieplan Hitte, wordt ook de samenwerking gezocht met het fysiek domein.

Versterken samenredzaamheid

Een effectief lokaal hitteplan vergroot mede het vermogen van inwoners om elkaar actief te ondersteunen bij het nemen van maatregelen tegen hittestress. Hierdoor worden, met name bij de meer kwetsbare personen, hitte-gerelateerde gezondheidsproblemen voorkomen en professionele hulpverleners ontlast.

Dit omvat bijvoorbeeld:

- Elkaar ondersteunen bij het koel houden van de woning en het koel houden van het lichaam. Bijvoorbeeld door ondersteuning bij (voldoende) vochtinname en noodzakelijke taken die lichamelijke inspanning vereisen over te nemen.

- Het herkennen van, en adequaat handelen bij hitte-gerelateerde gezondheidsproblemen en, zo nodig, professionele hulp inschakelen.
- Het creëren en openstellen van koele ruimten voor mensen bij wie het thuis te warm wordt of voor mensen die dakloos zijn.

In de [RIVM-video over hitte](#) wordt dit samengevat door de zin:

“Zorg voor elkaar, let bij warm weer extra op mensen in uw omgeving die hulp kunnen gebruiken.”

Binnen het lokaal hitteplan is het van belang om concreet te maken welke mensen dat zijn, wat er gedaan kan worden en door wie.

Wie kunnen bijdragen aan de samenredzaamheid?

Het zorg dragen voor anderen geldt voor iedereen, elk persoon maakt deel uit van één of meerdere netwerken binnen familie, buurt of organisaties. Denk hierbij ook aan online netwerken, zoals buurtapps. In het bijzonder gaat het om mensen die ook buiten de hitteperiode mantelzorger zijn van mensen die tot de kwetsbare groepen behoren.

In de werkomgeving hebben met name werkgevers een verantwoordelijkheid ten aanzien van de gezondheid van de mensen die buiten werken en/of zwaar lichamelijke arbeid verrichten. Bedrijfstakingen of organisaties waar cliënten verblijven hebben zowel een verantwoordelijkheid naar hun personeel als voor hun cliënten.

Culturele, religieuze en recreatieve voorzieningen zoals kerken en moskeeën, musea, bibliotheken, zwembaden kunnen ook een belangrijke bijdrage leveren. Zij kunnen de drempel tot toegang voor specifieke groepen verlagen, openingstijden verlengen en zorgen voor extra faciliteiten voor verkoeling.

2.4 KOPPELING MET BESTAANDE NETWERKEN KETENAANPAKKEN

Bij de ontwikkeling en uitvoering van lokale hitteplannen kan nadrukkelijk worden aangesloten bij de doelen, structuren en werkzame elementen van bestaande lokale netwerk- en ketenaanpakken. Veel van deze aanpakken richten zich op dezelfde kwetsbare doelgroepen. Voorbeelden zijn: Eén tegen eenzaamheid, de ketenaanpak valpreventie, Welzijn op Recept, Kansrijke Start en initiatieven rondom Gezond en vitaal ouder worden. Door verbinding te leggen met dergelijke aanpakken wordt voorkomen dat er nieuwe, parallelle structuren ontstaan, worden losse interventies gecombineerd en wordt er optimaal gebruik gemaakt van al bestaande samenwerkingsverbanden, communicatielijnen en vertrouwensrelaties met professionals en inwoners. De collectieve impact wordt hiermee vergroot.

Werkzame elementen bestaande netwerk- en ketenaanpakken

1. Multidisciplinaire samenwerking

Het bundelen van krachten tussen gemeente, GGD, zorg- en welzijnsorganisaties, woningcorporaties en vrijwilligers vergroot de slagkracht. Quick win: Sluit met het lokaal hitteplan aan bij bestaande wijkteams, netwerken of coalities zoals “Gezond en vitaal ouder worden”, “dementievriendelijke gemeente”, “Kansrijke start” zodat partners zonder extra overlegstructuur direct kunnen meebewegen bij hittewaarschuwingen.

2. Vroegsignalering en proactieve benadering

Kwetsbare inwoners worden tijdig gesignaleerd en benaderd, bijvoorbeeld via huisartsen, wijkverpleegkundigen, wijkcoaches, dementieconsulenten of vrijwilligersnetwerken.

3. Persoonlijke boodschap en maatwerk

Aansluiten bij de leefwereld van inwoners vergroot de effectiviteit. Quick win: Koppel een hitteboodschap aan bestaande huisbezoeken door vrijwilligers, wijkverpleegkundigen of mantelzorgers, bijvoorbeeld binnen “Eén tegen eenzaamheid”, “ketenaanpak valpreventie” of sluit aan bij lokale initiatieven georganiseerd door ouderen zelf (dorpstafels, seniorenverenigingen, wijk-activiteiten).

4. Integrale aanpak

Hitte kan slim worden verbonden met andere thema's zoals eenzaamheid, woonkwaliteit en gezondheidsbevordering. Quick win: Integreer een korte vragen over hitte in bestaande welzijns gesprekken of intakegesprekken bij schuldhulpverlening of woonbegeleiding.

5. Duurzaamheid en preventieve insteek

Structurele borging voorkomt ad-hoc maatregelen. Neem hittepreventie expliciet op in gemeentelijk beleid, denk daarbij aan de woonzorgvisie, gezondheidsbeleid en in wijkgerichte programma's.

6. Stigmavrije en positieve communicatie

Een verbindende boodschap verlaagt drempels en stimuleert samenredzaamheid. Quick win: Gebruik herkenbare campagneslogans zoals “Samen koel de zomer door” en draag deze gezamenlijk uit.

Voorbeelden bestaande netwerken

Niet elk netwerk bereikt dezelfde doelgroep. Voor de uitvoering van hitteplannen is het van belang onderscheid te maken tussen netwerken die primair inwoners bereiken en netwerken die vooral professionals mobiliseren. Beide typen netwerken spelen een cruciale rol bij het voorkomen van hittestress en het beschermen van kwetsbare doelgroepen.

Netwerken met direct contact met inwoners

Benut de bestaande verbindingen

Eén tegen eenzaamheid: Vrijwilligers en welzijnspartijen bereiken (alleenstaande) ouderen; hitteboodschappen kunnen worden geïntegreerd in bestaande huisbezoeken of belrondes.

Dementievriendelijke gemeenten: Lokale netwerken rond mensen met dementie, casemanagers en mantelzorgers kunnen signaleren wanneer iemand risico loopt en zorgen voor passende ondersteuning.

Welzijn op Recept: Bereikt mensen met een klein sociaal netwerk via welzijnsactiviteiten; biedt mogelijkheden voor laagdrempelige informatieverspreiding.

Gezond en vitaal ouder worden: Netwerken en activiteiten gericht op ouderen bieden structurele contactmomenten waarin preventieve voorlichting over hitte kan worden meegenomen.

Reguliere inloop- en ontmoetingsplekken: door aan te sluiten bij vertrouwde plekken zoals (ouderen)verenigingen, kerken, moskeeën, buurthuizen, inloophuizen, nachtopvang, voedselbank en bibliotheken, is de kans groter dat inwoners zich aangesproken voelen en daadwerkelijk actie ondernemen bij hittewaarschuwingen.

Energiecoaches: Energiecoaches zijn vrijwilligers die inwoners gratis en onafhankelijk advies geven over het verduurzamen van hun woning en het besparen op de energierekening. Ze bieden persoonlijk advies, vaak aan huis, over maatregelen zoals isolatie en het verduurzamen van de woning, en informeren over beschikbare subsidies en besparende producten. Hier kan ook advies over het hittebestendig maken van de woning aan toegevoegd worden.

Professionele netwerken

Coördinatie en opschaling via professionals

Ketenaanpak valpreventie: Professionals zoals huisartsen, fysiotherapeuten en wijkverpleegkundigen werken met dezelfde doelgroep als bij hitteplannen; samenwerking bevordert zelfredzaamheid en signalering.

Kansrijke Start: Bereikt jonge gezinnen via zorgprofessionals; zwangere en baby's zijn extra gevoelig voor hitte.

Sociale wijkteams: Een sociaal wijkteam biedt buurtbewoners laagdrempelige hulp en ondersteuning bij vragen over zorg, welzijn, opvoeding, geld, wonen, werk en sociale problemen, zodat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen en meedoen in de samenleving.

Lokale coalities/netwerken hitte en gezondheid: Gericht op samenwerking rond hittestress; geschikt voor coördinatie van maatregelen zoals koelpunten en communicatiecampagnes.

*Klik om naar het
hoofdmenu te gaan*

Inleiding

Doel en doelgroep van de
handreiking

Wat is een lokaal
hitteplan?

Fasen, betrokkenen en
taken

Stappenplan en cyclus
lokaal hitteplan

Modules: Doelgroepen,
partners en acties

Zelfbeoordeling lokaal
hitteplan

Bijlagen

3. FASEN, BETROKKENEN EN TAKEN

3.1 Organisatie en fasen

3.2 Betrokkenen

3.3 Taken en rollen

3.1 FASEN

Het voorkomen en aanpakken van publieke gezondheidsproblemen bij hitte kent verschillende fasen: voorbereiden, activeren en uitvoeren. Een evaluatie vormt telkens de brug naar het volgende jaar, waarin dezelfde fasen worden doorlopen.

Maart en april	Mei t/m september				Oktober t/m februari
Vorbereidingsfase	Voorwaarschuwing / informatiefase	Waarschuwingsfase			Evaluatie- en verbeterfase
• Doorvoeren van verbeteringen n.a.v. evaluatie • Startschot voorbereiding lokale partners (vorbereidings-moment hittenetwerk) • Beschikbaar stellen communicatiemateriaal (online en offline) voor lokale partners • Preventieve communicatie- en voorlichtingsacties door gemeentelijke partners	• Verspreiding informatiemail RIVM (vanuit GGD of gemeente) onder lokale organisaties • Preventieve communicatie- en voorlichtingsacties door gemeentelijke partners	Code geel • Verspreiding waarschuwingsmail RIVM (vanuit GGD of gemeente) onder lokale organisaties • Communicatie via kanalen gemeente, GGD en lokale partners • Extra acties en ondersteuning van kwetsbare doelgroepen door lokale partners zorg en welzijn	Code oranje • Verspreiding waarschuwingsmail RIVM (vanuit GGD of gemeente) onder lokale organisaties • Communicatie via kanalen gemeente, GGD en lokale partners • Extra acties en ondersteuning van kwetsbare doelgroepen door lokale partners zorg en welzijn	Code rood • Verspreiding waarschuwingsmail RIVM (vanuit GGD of gemeente) onder lokale organisaties • Acties opvolgen zoals vastgelegd in het actieplan extreme hitte (indien aanwezig) • Crisisplan treedt mogelijk in werking	• Organiseren bijeenkomst met lokale partners • Optioneel: Uitzetten vragenlijst • Ophalen verbeterpunten • Afstemming tussen betrokken gemeentelijke partners
Preventie	Communicatie- en voorlichtingsacties vóórdat hitte zich voordoet. Doorlopend ontwikkelen en delen van kennis.				

3.2 BETROKKENEN

Betrokkenen

De uitvoering van taken speelt vooral lokaal, waarbij het nodig is dat alle partners en betrokkenen de voorbereidingen en uitvoering tijdig, adequaat en gezamenlijk oppakken. Deze handreiking is daarvoor een dringende uitnodiging en biedt de nodige aanknopingspunten.

De te onderscheiden organisaties zijn:

- Lokaal verantwoordelijke instanties, zoals gemeenten, GGD'en, Veiligheidsregio's, bestuurlijke verantwoordelijken in de zorg-, sociale en woonsector.
- Uitvoerenden in de gezondheidszorg en sociale zorg bij instellingen zoals verzorgings- en verpleeghuizen, wijkverpleging, thuiszorg, kinderdagverblijven, buurthuizen en sociale basis.
- Lokale gemeenschap, maatschappelijk werk, mantelzorg, informele zorg, en algemene bevolking.

Partners en uitvoerenden

Lokaal zijn andere partijen aan zet dan nationaal: wijkverpleegkundigen, huisartsenpraktijken, sociale wijkteams, buurthuizen, maatschappelijke organisaties, apotheken, ouderenzorg, gemeente, thuiszorgorganisaties, geriatrische netwerken, welzijnsstichtingen (ouderenconsulenten, mantelzorgondersteuning), seniorenverenigingen, partners in Nationale Coalitie tegen Eenzaamheid en lokale afdelingen van nationale organisaties, zoals bijvoorbeeld het Leger des Heils, De Zonnebloem en het Rode Kruis.

Meerdere organisaties zijn betrokken bij het uitvoeren van hulpverleningstaken vooraf of tijdens een hittegolf. De gemeente, GGD, lokale organisaties gericht op kwetsbare bewoners en [sport- en evenementenorganisatoren](#): zij hebben allemaal een verantwoordelijkheid in de voorbereiding van maatschappelijke bescherming voor een hittegolf.

Tijdens een hitteperiode is het van belang dat niet alleen de professionele zorgaanbieders, maar ook de informele zorgverleners (mantelzorgers, zoals familieleden, vrienden en buurtbewoners) extra letten op, en waar nodig zorg bieden aan, kwetsbare en niet zelfredzame mensen in hun omgeving. Een lokaal hitteplan kan instellingen, zorgverleners en vrijwilligers tijdig attenderen op een periode van aanhoudende hitte en praktische handreikingen bieden. Zo kunnen zij op tijd maatregelen nemen om goede zorg te verlenen aan mensen met een kwetsbare gezondheid en de gezondheidsrisico's van aanhoudende hitte helpen beheersen. In deze handreiking staan verwijzingen naar informatiemateriaal die daarbij van dienst kunnen zijn.

3.3 TAKEN EN ROLLEN

Taken en taakverdeling

Een van de kerndoelen van de Handreiking lokaal hitteplan is het zichtbaar maken van een reeks van taken die rondom een periode van hitte uitgevoerd kunnen worden door verschillende organisaties, zowel professionals als het algemene publiek, waaronder informele zorgverleners. Zij kunnen bij het voorbereiden en uitwerken van deze taken gebruik maken van informatie die ook in deze handreiking is opgenomen. Op de volgende pagina's staat een overzicht van taken tijdens de voorbereidingsfase, de voorwaarschuwingfase en de waarschuwingfase

Klik hier voor een uitgebreid overzicht van taken en taakverdeling per fase

Rol gemeenten

De gemeente voert de regie op het lokaal hitteplan, en heeft daarmee de rol om de lokale hitteaanpak te organiseren, stimuleren en faciliteren. Dit gebeurt natuurlijk wel in nauwe samenwerking met de lokale partners.

Rol provincie

Aangezien het nationaal hitteplan ook voor specifieke provincies kan worden geactiveerd, is een rol voor de provincie in de planvorming en uitvoering van het hitteplan denkbaar. Een provincie kan, bij voorkeur in samenwerking met de GGD, het opstellen van een lokaal hitteplan stimuleren als onderdeel van het klimaatadaptatie- of gezondheidsbeleid. Daarnaast heeft de provincie een taak in het waarborgen van een gezonde fysieke leefomgeving, inclusief klimaatadaptatie en het tegengaan van overlast door hitte.

Rol gezondheidsdiensten

De GGD is de gemeentelijke gezondheidsdienst die verschillende vormen van publieke gezondheidszorg levert. De GGD kan een centrale rol vervullen in de lokale planvorming en uitvoering van het hitteplan. Dit is wel afhankelijk van de organisatie en opdracht vanuit de gemeente. De GGD kan onder andere:

- Als procesbegeleider gemeenten ondersteunen bij het opstellen en de samenwerking met lokale partners organiseren en coördineren;
- Inzicht geven in de netwerken en de zorg rondom doelgroepen die kwetsbaar zijn voor hitte;
- Haar eigen contactmomenten met burgers inzetten om individuele voorlichting te geven aan bijvoorbeeld ouders van jonge kinderen via de jeugdgezondheidszorg, kinderopvanglocaties via inspectie kinderopvang of dak- en thuislozen via OGGZ;
- Voorlichting geven aan professionals, vrijwilligers en inwoners over het tegengaan van hittestress;
- Inzet en uitvoering van het lokaal hitteplan monitoren en evalueren.
- Adviseren bij vragen vanuit gemeenten, burgers en sociale partners zoals scholen en zorgorganisaties.

*Klik om naar het
hoofdmenu te gaan*

Inleiding

Doel en doelgroep van de
handreiking

Wat is een lokaal
hitteplan?

Fasen, betrokkenen en
taken

Stappenplan en cyclus
lokaal hitteplan

Modules: Doelgroepen,
partners en acties

Zelfbeoordeling lokaal
hitteplan

Bijlagen

4. STAPPENPLAN EN CYCLUS LOKAAL HITTEPLAN

4.1 Stappenplan ontwikkeling lokaal hitteplan

4.2 Cyclus uitvoering, evaluatie en
doorontwikkeling lokaal hitteplan

4.1 STAPPENPLAN ONTWIKKELING LOKAAL HITTEPLAN

Op deze pagina presenteren wij een 4-stappenplan voor het ontwikkelen van een lokaal hitteplan.

Stap 1 richt zich op de voorbereiding, waaronder het vormen van een kernteam, het verdelen van taken en het plannen van een startbijeenkomst.

Stap 2 beschrijft het activeren van het kernteam, het bepalen van kwetsbare doelgroepen en relevante organisaties, het uitnodigen van partners voor een netwerkbijeenkomst en het starten met het invulformat.

Stap 3 gaat in op de consultatie met het hittenetwerk: het bespreken van ervaringen, het vaststellen van acties en verantwoordelijkheden en het opstellen van een concept lokaal hitteplan.

Stap 4 behandelt de schriftelijke feedbackronde en het definitief maken van het lokaal hitteplan, inclusief mogelijke bestuurlijke vaststelling, publicatie en mediabetrokkenheid.

Aan de verschillende processtappen tijdens het opstellen van het lokaal hitteplan zijn invulformats toegevoegd, die als hulpmiddel kunnen worden gebruikt.

[Klik hier voor het uitgeschreven stappenplan](#)

Stappenplan ontwikkeling lokaal hitteplan

1. Voorbereiding kernteam

- Inrichten kernteam
- Inplannen startbijeenkomst

2. Activatie kernteam

- Rolverdeling en verwachtingen
- Doelgroepen en relevante organisaties hittenetwerk

3. Consultatie hittenetwerk

- Bijeenkomst hittenetwerk

4. Feedback en vastlegging

- Feedbackronde
- Vastlegging

4.2 CYCLUS UITVOERING, EVALUATIE EN DOORONTWIKKELING LOKAAL HITTEPLAN

Op deze pagina beschrijven we de jaarlijkse cyclus waarin het lokaal hitteplan wordt uitgevoerd, geëvalueerd en doorontwikkeld. Omdat het hitteplan een dynamisch document is, doorloopt het elk jaar vier fasen die deels samenvallen met de fasen zoals beschreven in hoofdstuk 3.1.

Uitvoering - Tijdens perioden van hitte voeren alle betrokken organisaties de acties uit die in het lokaal hitteplan staan. Het plan wordt geactiveerd zodra het Nationaal Hitteplan wordt afgekondigd of wanneer lokale omstandigheden daarom vragen. Organisaties monitoren zelf hun acties en voortgang.

Evaluatie - Na de zomer organiseert de hittecoördinator een evaluatiebijeenkomst met het hittenetwerk. De bijeenkomst richt zich op een terugblik op de uitvoering, het beoordelen van uitgevoerde en niet-uitgevoerde acties en het vaststellen van mogelijke verbeteringen. Ook wordt bekeken of alle doelgroepen en relevante organisaties voldoende zijn meegenomen.

Doorontwikkeling - De hittecoördinator actualiseert het lokaal hitteplan op basis van nieuwe landelijke inzichten en de evaluatie. Acties worden aangepast of aangevuld en ontbrekende doelgroepen of organisaties worden toegevoegd. Ook organisaties binnen het hittenetwerk actualiseren hun eigen hitteprotocollen.

Vorbereiding hitteseizoen - In het voorjaar komt het hittenetwerk opnieuw bijeen voor een voorbereidingsbijeenkomst. Het hitteplan wordt stap voor stap doorgenomen als een generale repetitie en gecontroleerd op actualiteit. Alle betrokkenen toetsen of zij klaar zijn voor de uitvoering tijdens de komende zomer.

Cyclus lokaal hitteplan

[Klik hier voor een uitgebreidere toelichting op de vier fases](#)

*Klik om naar het
hoofdmenu te gaan*

Inleiding

Doel en doelgroep van de
handreiking

Wat is een lokaal
hitteplan?

Fasen, betrokkenen en
taken

Stappenplan en cyclus
lokaal hitteplan

**Modules: Doelgroepen,
partners en acties**

Zelfbeoordeling lokaal
hitteplan

Bijlagen

5. MODULES: DOELGROEPEN, PARTNERS EN ACTIES

MODULES: DOELGROEPEN, PARTNERS EN ACTIES

Het doorontwikkelen en uitbreiden van een bestaand lokaal hitteplan kan complex aanvoelen doordat er veel keuzes zijn in doelgroepen, gemeentelijke partners en communicatie- en voorlichtingsacties. Modules bieden hiervoor uitkomst: daarmee kan een gemeente het hitteplan gestructureerd en stapsgewijs uitbreiden, zonder dat het proces onoverzichtelijk wordt. Op de volgende pagina's vindt u ter inspiratie een overzicht van voorbeeldmodules die u per doelgroep aan het lokaal hitteplan kunt toevoegen.

**5.1 Zelfstandig
thuiswonende ouderen 75+**

**5.2 Jonge kinderen &
hun ouders**

**5.3 Mensen met een
chronische ziekte**

**5.4 Dak- en thuisloze
mensen**

**5.5 Mensen met
psychische aandoeningen**

**5.6 Buitenwerkers en
arbeidsmigranten**

**5.7 Mensen met
verstandelijke beperkingen**

5.8 Vluchtelingen

5.9 Zwangeren

5.1 ZELFSTANDIG THUISWONENDE OUDEREN 75+

Gemeentelijke partners

- Wijkverpleging
- Thuiszorg
- Woningcorporaties
- Welzijnsorganisaties
- Seniorenverenigingen
- Apotheken
- Huisartsenpraktijken
- Dagbesteding

Communicatie

Verspreiden flyers en posters

Informeer bij je lokale GGD voor communicatiemateriaal. Zie voorbeeld [GGD Zuid-Holland Zuid](#). Er is een warme dagen kaart en waterkaart beschikbaar. Deze informeren over wat te doen bij warmte en stimuleren om voldoende water te drinken. Voor het herkennen van klachten zie flyer [Lokaal hitteplan | GGD Noord- en Oost-Gelderland](#)

Informatie op social media

Voor posts op social media kan gebruik gemaakt worden van de informatie van [GGDleefomgeving](#), het [Rode Kruis](#) en [RIVM](#). Ook kan er naar deze websites verwezen worden in de online posts. [Klik hier](#) voor een aantal voorbeelden.

Verspreiden informatie via nieuwsbrieven en websites van partners

Zorg dat er in het voortraject al wordt nagedacht over de communicatie via de kanalen die de doelgroep veel bezoekt. Dit kan via alle samenwerkingspartners. Door dit van tevoren klaar te zetten, kan dit bij activatie van het hitteplan direct gecommuniceerd worden. Denk bij de informatie aan de maatregelen die iemand zelf kan nemen, maar ook aan invloed van medicatie ten tijden van hitte.

Voorlichting

Bloedhete Bingo – Geen Nood!

Dit is een activiteit die verzorgd wordt door het Rode Kruis. De training Geen Nood! is er met diverse thema's, waaronder hitte. Bij het maken van het lokale hitteplan is het belangrijk dat er een partij verantwoordelijk wordt voor de organisatie van deze voorlichting. Die partij trekt dan in het voorjaar aan de bel bij het Rode Kruis om deze trainingen te gaan organiseren. Deze trainingen worden dus **niet** gegeven tijdens hitte, maar juist in de periode daarvoor, als voorbereiding. Het Rode Kruis regelt dan de trainers en inhoud van de training. De andere partij, bijvoorbeeld de welzijnsorganisatie, regelt de organisatie eromheen, zoals locatie met scherm en geluid, werving, catering en aankleding. Kosten zijn 35 euro onkostenvergoeding voor het Rode Kruis.

Themabijeenkomst

De gemeente kan in samenwerking met partners zoals de GGD, het Rode Kruis en eventueel thuiszorgorganisaties en huisartsen/apothekers voor ouderen voorlichtingsbijeenkomsten organiseren over het thema hitte. Deze bijeenkomst is gericht op het overdragen van informatie over hitte en wat te doen bij oververhitting. Daarnaast is er ook de gelegenheid om mensen aan elkaar te koppelen voor hulptaken. [Een voorbeeld presentatie staat hier.](#)

Ondersteuning

Extra huisbezoeken

Voor controle van woning of verblijf (bij zelfstandig wonen): blijft de woning koel, wordt de zonwering goed toegepast en voldoende geventileerd?

- Formeel: thuiszorg.
- Informeel: welzijnsorganisatie, burennetwerk, vrijwilligersnetwerken

Bespreek in de aanloop naar het lokaal hitteplan met deze partners welke mogelijkheden er zijn.

Divers hulpaanbod

Indien nodig organiseren van hulp bij bediening van zonwering en ventilatie van de woning. Andere voorbeelden zijn het vergroenen en onderhouden van de tuin (i.s.m. ruimtelijke ordening/buitendienst/woningbouwcorporaties) en hulp bij het doen van boodschappen.

Koele opvanglocaties

Bij aanhoudende hitte kan het nodig zijn voor kwetsbare mensen om tijdelijk of langdurig een koele locatie op te zoeken, omdat de temperatuur in de woning te hoog is geworden. Als onderdeel van het lokaal hitteplan kunnen koele opvanglocaties ingericht worden. Bijvoorbeeld door afspraken te maken met wijk- of dorpscentra, kerken, bibliotheken of andere geschikte locaties. [Meer informatie](#)

Gevorderde planvorming:

Wijkgerichte aanpak

Persoonlijk hitteplan

Terug naar alle doelgroepen

5.2 JONGE KINDEREN EN HUN OUDERS

Gemeentelijke partners

- Kinderdagopvang
- Basisscholen
- Jeugdgezondheidszorg
- Kinderopvang
- Centra voor Jeugd en Gezin
- Sportverenigingen
- Buurtsportcoaches

Communicatie

Verspreiden flyers en posters

Hier zijn algemene flyers voor ouders van (jonge) kinderen, maar ook specifiek voor scholen. Voor aanvullende informatie is de [GGD Leefomgeving](#) raad te plegen.

[Kijk hier voor passende flyers](#)

Informatie op social media

Via de netwerkpartners kan er gedeeld worden over het lokaal hitteplan. Deze communicatielijn kan ingezet worden door de gemeente en door desbetreffende partijen verder onder de aandacht gebracht worden. Hierbij kunnen flyers als basis gebruikt worden voor de post.

Verspreiden informatie via nieuwsbrieven en websites van partners

Zorg dat er in het voortraject al wordt nagedacht over de communicatie via de kanalen die de doelgroep veel bezoekt. Dit kan via alle samenwerkingspartners. Door dit van tevoren klaar te zetten, kan dit bij activatie van het hitteplan direct gecommuniceerd worden. Denk bij de informatie aan de maatregelen die iemand zelf kan nemen, maar ook aan invloed van medicatie ten tijden van hitte.

Voorlichting

Themabijeenkomst kinderdagverblijf of school

Via de Gezonde Kinderopvang wordt bij het thema [Zonbescherming](#) ook veel aandacht besteed aan zon en warmte. Deze kunnen ze op de kinderopvang inzetten om jonge kinderen te beschermen tegen hitte:

[Zonbescherming vanuit de Gezonde Kinderopvang](#)

Themabijeenkomst voor kinderopvang medewerkers

De Gezonde Kinderopvang coach kan een bijeenkomst organiseren voor collega's om aandacht te besteden aan het thema zonbescherming en hitte. Gebruik hiervoor de website van de Gezonde Kinderopvang. Op de pagina van [Dagritmekaart zon](#) staat veel informatie die gebruikt kan worden tijdens de bijeenkomst. Hierop aanvullend kan de informatie van [GGD Gelderland-Zuid](#) gebruikt worden voor tips bij hitte op school en kinderopvang.

Themabijeenkomst voor ouders

Door hierover een bijeenkomst te organiseren voor ouders, zorg je ervoor dat de kennis die jullie met elkaar delen ook bij de ouders terecht komt. Gebruik voor deze bijeenkomst de informatie die jullie ook intern gebruiken. Op deze manier werkt iedereen met dezelfde informatie. Gebruik hiervoor bovenstaande links.

Voorlichting op het consultatiebureau

Gebruik deze [flyer](#) om te verspreiden op het consultatiebureau in de zomermaanden en druk het af op poster formaat voor in de ontvangstruimte. [Bekijk hier het voorbeeld.](#)

GGD handreiking hitte op kinderdagverblijven

Begin 2026 heeft GGD regio Utrecht de [handreiking hitte op kinderdagverblijven](#) gepubliceerd. Deze handreiking helpt opvanglocaties in de voorbereiding op situaties met (extreme) hitte, zowel bij maatregelen in en om het gebouw als voor invulling en uitvoering van het hitteprotocol.

Gevorderde planvorming:

Wijkgerichte aanpak

Terug naar alle
doelgroepen

5.3 MENSEN MET EEN CHRONISCHE ZIEKTE

Gemeentelijke partners

- Huisartsen / POH's
- Ziekenhuizen
- Wijkverpleging
- Thuiszorg
- Apotheken
- Patiëntenorganisaties

Communicatie

Vanuit het RIVM is er een [Infographic](#) beschikbaar met informatie over medicatie:

Informatie op social media

Via de netwerkpartners kan er gedeeld worden over het lokaal hitteplan. Deze communicatielijn kan ingezet worden door de gemeente en door desbetreffende partijen verder onder de aandacht gebracht worden. Hierbij kunnen flyers als basis gebruikt worden voor de post.

Verspreiden informatie via nieuwsbrieven en websites van partners

Zorg dat er in het voortraject al wordt nagedacht over de communicatie via de kanalen die de doelgroep veel bezoekt. Dit kan via alle samenwerkingspartners. Door dit van tevoren klaar te zetten, kan dit bij activatie van het hitteplan direct gecommuniceerd worden. Denk bij de informatie aan de maatregelen die iemand zelf kan nemen, maar ook aan invloed van medicatie ten tijden van hitte.

Voorlichting

Themabijeenkomst

De gemeente kan in samenwerking met partners zoals de GGD, het Rode Kruis en eventueel thuiszorgorganisaties en huisartsen/apothekers voor chronisch zieken voorlichtingsbijeenkomsten organiseren over het thema hitte. Deze bijeenkomst is gericht op het overdragen van informatie over hitte en wat te doen bij oververhitting. Daarnaast is er ook de gelegenheid om mensen aan elkaar te koppelen voor hulptaken. [Een voorbeeld presentatie staat hier.](#)

Ondersteuning

Extra huisbezoeken

Voor controle van woning of verblijf (bij zelfstandig wonen): blijft de woning koel, wordt de zonwering goed toegepast en voldoende geventileerd?

- Formeel: thuiszorg.
- Informeel: welzijnsorganisatie, burennetwerk, vrijwilligersnetwerken

Bespreek in de aanloop naar het lokaal hitteplan met deze partners welke mogelijkheden er zijn.

Divers hulpaanbod

Indien nodig organiseren van hulp bij bediening van zonwering en ventilatie van de woning. Andere voorbeelden zijn het vergroenen en onderhouden van de tuin (i.s.m. ruimtelijke ordening/buitendienst/woningbouwcorporaties) en hulp bij het doen van boodschappen.

Huisarts hitteplan

Nivel heeft een [handreiking](#) over hoe huisartsen met hitte en kwetsbare patiënten om kunnen gaan. Ook is er informatie beschikbaar over medicatiegebruik.

Hittespreekuur

De GGD kan overwegen om een [hittespreekuur](#) te organiseren.

Terug naar alle
doelgroepen

5.4 DAK- EN THUISLOZE MENSEN

Gemeentelijke partners

- RIBW
- Opvangorganisaties
- Bijzondere Zorg
- Verslavingszorg
- Politie
- Inloophuizen
- Partijen die samenwerken bij de winter-koude-regeling

Communicatie

Hulpgids voor professionals

Dakloze mensen zijn extra kwetsbaar voor gezondheidsproblemen door hitte. Zij hebben vaak geen toegang tot een koele plek en zijn vaak afhankelijk van welzijnsorganisaties. Daarom spelen professionals die werken met dak- en thuislozen een belangrijke rol bij ondersteuning en zorg tijdens hete periodes.

In deze [hulpgids van GGD Amsterdam](#) staat informatie over de gezondheidsrisico's en wat te doen tijdens hitte. De inhoud van deze gids mag gebruikt worden voor een eigen versie.

Communicatie via apps voor dak- en thuislozen

In Amsterdam wordt gewerkt met een [app](#), Streetlife.

Voorlichting

Themabijeenkomst / scholing voor professionals

Om professionals die met dak- en thuislozen werken te informeren over de risico's van hitte voor deze doelgroep, en hoe adequaat hulp en ondersteuning geboden kan worden, kan de gemeente in samenwerking met de lokale GGD (afdelingen Meldpunt Bijzondere Zorg en Milieu & Gezondheid) een themabijeenkomst organiseren. Tijdens deze bijeenkomst worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Aanleiding: klimaatverandering
- Toekomstscenario's
- Gezondheidsrisico's algemeen
- Risico's bij alcohol, drugs en medicijngebruik
- Tips en adviezen tijdens hete periodes: koel houden opvanglocaties en koel houden lichaam kwetsbare doelgroep
- Aanvullende aandachtspunten: bescherming UV-straling, openingstijden opvanglocaties, mogelijkheden voor opbergen spullen, huisdieren, teken.

Ondersteuning

Uitdelen water en zonnebrandcrème bij dagopvang

Opvanglocaties kunnen i.s.m. de gemeente (extra) water uitdelen bij de dagopvang, en daarnaast aandacht vragen voor huidbescherming door het uitdelen van zonnebrandcrème.

Gevorderde planvorming:

Protocol zomeropvang dak- en thuislozen

Terug naar alle doelgroepen

5.5 MENSEN MET PSYCHISCHE AANDOENINGEN

Gemeentelijke partners

- GGZ instellingen
- Wooninstellingen
- Huisartsen / POH's
- Meldpunt Bijzondere Zorg (Bemoeizorg)

Communicatie

Verspreiden flyers en posters

Voor de doelgroep

Poster voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Ook beschikbaar in het Engels en Arabisch.

Voor behandelaren

Ook voor behandelaren is een poster en praktische gids ontwikkeld met informatie over hoe cliënten voor te bereiden op hete periodes, en hoe te handelen tijdens hitte.

Informatie op social media

Om psychisch kwetsbare mensen specifiek op hun situatie gerichte informatie te bieden, kunnen lokale organisaties die betrokken zijn bij het lokaal hitteplan via posts op hun social mediakanalen verwijzen naar de volgende pagina's:

- [GGDleefomgeving.nl: algemene info.](https://www.ggdleefomgeving.nl/algemene-info)
- [GGDleefomgeving.nl: tips in huis.](https://www.ggdleefomgeving.nl/tips-in-huis)
- [Hittepsyche.nl - poster](https://www.hittepsyche.nl-poster)

Verspreiden informatie via nieuwsbrieven en websites van partners

Zorg dat er in het voortraject al wordt nagedacht over de communicatie via de kanalen die de doelgroep veel bezoekt. Dit kan via alle samenwerkingspartners. Door dit van tevoren klaar te zetten, kan dit bij activatie van het hitteplan direct gecommuniceerd worden. Denk bij de informatie aan de maatregelen die iemand zelf kan nemen, maar ook aan invloed van medicatie ten tijden van hitte.

Voorlichting

Themabijeenkomst/scholing voor professionals

Om professionals die met psychisch kwetsbare mensen werken te informeren over de risico's van hitte voor deze doelgroep, en hoe adequaat hulp en ondersteuning geboden kan worden, kan de gemeente in samenwerking met de lokale GGD (afdelingen Meldpunt Bijzondere Zorg en Milieu & Gezondheid), en eventueel een expert vanuit de GGZ een themabijeenkomst organiseren.

Tijdens deze bijeenkomst worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Aanleiding: klimaatverandering
- Toekomstscenario's
- Gezondheidsrisico's algemeen
- Risicofactoren voor psychisch kwetsbare mensen
- Signalen herkennen
- Wat kun je doen als behandelaar: voorbereiding, en adviezen tijdens een periode van hitte

Ondersteuning

Een plan maken met cliënt, systeem en behandelaren

- Zorg dat cliënt en omgeving de contactgegevens hebben van behandelaren zodat zij contact op kunnen nemen bij twijfel, vragen of verslechtering.
- Bereid cliënt voor op extra monitoring en eventuele aanpassingen indien antipsychotica, SSRI, anticholinergica en lithium wordt voorgeschreven. Neem contact op met de apotheker voor specifieke adviezen hierover.
- Adviseer de medicatie op een koele plek te bewaren voor behoud van werkzaamheid.

Extra monitoring van het toestandbeeld en tekenen van hittestress

Raadzaam bij cliënten:

- Met een psychose, depressie, cognitieve beperkingen en een geschiedenis van geweld of zelfmoordpogingen.
- Die psychofarmaca gebruiken.
Lithium: bij warmte en hevig transpireren is extra aandacht nodig voor voldoende zout- en vochtinname. Tevens moet men alert zijn op tekenen van een intoxicatie.

Extra huisbezoeken tijdens hete periode

Voor controle van woning of verblijf: blijft de woning koel, wordt de zonwering goed toegepast en voldoende geventileerd?

Terug naar alle
doelgroepen

EXTRA INFO

Veel werkenden in Nederland hebben te maken met (extreem) warme omstandigheden op de werkvloer. Denk bijvoorbeeld aan wegwerkers, hoveniers, bouwvakkers, dakdekkers en medewerkers in de glastuinbouw. Maar ook bakkers, werkenden in de staal- en glasindustrie en brandweerlieden. De Arbowet verplicht werkgevers te zorgen voor een veilige en gezonde werkplek, ook bij hitte.

Gemeentelijke partners

- Werkgevers
- Toezicht en handhaving
- Huisvesting gemeente

5.6 BUITENWERKERS EN ARBEIDSMIGRANTEN

Communicatie

Verspreiden flyers en posters in meerdere talen

Het Rode Kruis heeft in meerdere talen speciale folders gemaakt over wat je kunt doen bij hitte die gemeenten en professionals in zorg en welzijn kunnen gebruiken. Deze folders worden regelmatig herzien. [De folders zijn hier gratis te downloaden](#)

Informatie op social media (meerdere talen)

Er zijn (nog) geen standaard posts of video's beschikbaar in meerdere talen die gedeeld kunnen worden op social media. Dit kan ontwikkeld worden op basis van de flyers van het Rode Kruis.

Informatie voor werkgevers

Voor algemene Arbo gerelateerde informatie heeft de Rijksoverheid een [pagina met tips en instrumenten voor werkgevers](#). Deze informatie kan de gemeente delen met bedrijven met een verhoogd risico hebben op gezondheids-problemen bij hitte. De Sociaal Economische Raad (SER) heeft ook een [pagina met informatie](#) voor over het werken bij (extreme) hitte.

Verspreiden informatie via nieuwsbrieven en websites van partners

Zorg dat er in het voortraject al wordt nagedacht over de communicatie via de kanalen die de doelgroep veel bezoekt. Dit kan via alle samenwerkingspartners. Door dit van tevoren klaar te zetten, kan dit bij activatie van het hitteplan direct gecommuniceerd worden. Denk bij de informatie aan de maatregelen die iemand zelf kan nemen, maar ook aan invloed van medicatie ten tijden van hitte.

Voorlichting

Themabijeenkomst

De gemeente kan in samenwerking met partners zoals de GGD, het Rode Kruis en eventueel Arbodiensten en uitzendbureaus voor arbeidsmigranten voorlichtingsbijeenkomsten organiseren over het thema hitte voor zowel werkgevers als werknemers.

Ondersteuning

Hitteprotocol

Organisaties kunnen zelf een hitteprotocol opstellen voor hun medewerkers. Hierin worden afspraken gemaakt over de weersomstandigheden, een tropenrooster, drinkpauzes, zonnebrand en schaduw. Zie ter inspiratie dit [voorbeeld van bouwbedrijf Heijmans](#).

Hitteprotocol gemeente

Ook de gemeente kan een hitteprotocol opstellen voor de eigen medewerkers. Denk aan handhaving en vuilnisophalers. Dit kan samen met HR worden ontwikkeld.

FNV werkklimaat app

[Deze app](#) is ontwikkeld om ondersteuning te bieden tijdens warm weer.

Terug naar alle doelgroepen

EXTRA INFO

Voorlichting voor mensen met een verstandelijke beperking vraagt om een specifieke aanpak. Het is belangrijk om de informatie helder, concreet en op maat aan te bieden. Organisaties als [KansPlus](#), [LFB](#) en [Sien](#) behartigen de belangen van mensen met een verstandelijke beperking en hun naasten, en kunnen hierbij ondersteuning bieden.

Gemeentelijke partners

- Instanties begeleid wonen
- Beschermde wonen
- Zorgboerderijen
- Dagbesteding

5.7 MENSEN MET VERSTANDELIJKE BEPERKINGEN

Communicatie

Tips en adviezen gevisualiseerd en aangepast op de doelgroep

Er is nog geen communicatiemateriaal beschikbaar specifiek gericht op mensen met een verstandelijke beperking. Om dit in samenwerking met lokale, regionale of landelijke partners verder te ontwikkelen kan gebruik gemaakt worden van bestaand communicatiemateriaal waarin de boodschap zoveel mogelijk gevisualiseerd is van het [RIVM](#), het [Rode Kruis](#) of de [GGD](#) (voorbeeld Infographic Noord- en Oost-Gelderland).

Voorlichting

Themabijeenkomst/scholing voor professionals

Om professionals die met mensen met een verstandelijke beperking werken te informeren over de risico's van hitte voor deze doelgroep, en hoe adequaat hulp en ondersteuning geboden kan worden, kan de gemeente in samenwerking met de lokale GGD en eventueel een expert vanuit de gehandicaptenzorg een themabijeenkomst organiseren. Tijdens deze bijeenkomst worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Aanleiding: klimaatverandering
- Toekomstscenario's
- Gezondheidsrisico's algemeen
- Risicofactoren voor mensen met een verstandelijke beperking
- Signalen herkennen
- Wat kun je doen als behandelaar/begeleider: voorbereiding, en adviezen tijdens een periode van hitte

Ondersteuning

Extra huisbezoeken

Voor controle van woning of verblijf (bij zelfstandig wonen): blijft de woning koel, wordt de zonwering goed toegepast en voldoende geventileerd?

Hulp bij zonwering & ventilatie

Indien nodig organiseren dat de zonwering tijdig omlaag wordt gedaan en de woning goed wordt geventileerd als de buitentemperatuur is afgekoeld.

Hulp bij vergroenen tuin

Bij zelfstandig wonen hulp organiseren bij het vergroenen en onderhouden van de tuin.

Hulp bij boodschappen

Indien nodig hulp organiseren bij het doen van boodschappen om de mensen te ontlasten.

Terug naar alle
doelgroepen

Gevorderde planvorming:

Persoonlijk hitteplan

5.8 VLUCHTELINGEN

Communicatie

Verspreiden flyers en posters in meerdere talen

Het Rode Kruis heeft in meerdere talen speciale folders gemaakt over wat je kunt doen bij hitte die gemeenten en professionals in zorg en welzijn kunnen gebruiken. Deze folders worden regelmatig herzien.

[De folders zijn hier gratis te downloaden](#)

Verspreiden informatie via nieuwsbrieven en websites van partners

Zorg dat er in het voortraject al wordt nagedacht over de communicatie via de kanalen die de doelgroep veel bezoekt. Dit kan via alle samenwerkingspartners. Door dit van tevoren klaar te zetten, kan dit bij activatie van het hitteplan direct gecommuniceerd worden. Denk bij de informatie aan de maatregelen die iemand zelf kan nemen, maar ook aan invloed van medicatie ten tijden van hitte.

Voorlichting

Themabijeenkomst in meerdere talen

Vanuit Publieke Gezondheid Asielzoekers kan er een bijeenkomst georganiseerd worden om aandacht te besteden aan hitte. Hierin kan informatie gegeven worden over:

- Voldoende drinken
- Informatie over zwemrisico's
- Hitte i.c.m. de Ramadan
- Algemene gezondheidstips bij hitte

Gemeentelijke partners

- Vluchtelingenwerk
- COA

**Terug naar alle
doelgroepen**

5.9 ZWANGEREN

Communicatie

Verspreiden flyers en posters

Voor zwangere vrouwen kan hetzelfde communicatiemateriaal gebruikt worden als voor alle inwoners. Dus de bestaande flyers en posters van het RIVM, het Rode Kruis of de GGD'en kunnen ook verspreid worden bij verloskundigen en huisartsen om deze doelgroep te bereiken. Op de website van GGD Noord- en Oost-Gelderland staat op de algemene infographic ook een stuk voor zwangeren: [Lokaal hitteplan | GGD Noord- en Oost-Gelderland](#)

Informatie op social media

Voor de basisinformatie kan via de kanalen van verloskundigen of andere passende partners verwezen worden naar [GGDleefomgeving.nl](#). Er zijn ook diverse websites zoals [oudersvannu.nl](#) en [24baby.nl](#) die tips en adviezen voor zwangere vrouwen verzamelen waar naar verwezen kan worden.

Verspreiden informatie via nieuwsbrieven en websites van partners

Zorg dat er in het voortraject al wordt nagedacht over de communicatie via de kanalen die de doelgroep veel bezoekt. Dit kan via alle samenwerkingspartners. Door dit van tevoren klaar te zetten, kan dit bij activatie van het hitteplan direct gecommuniceerd worden. Denk bij de informatie aan de maatregelen die iemand zelf kan nemen, maar ook aan invloed van medicatie ten tijden van hitte.

Voorlichting

Themabijeenkomst

Om zwangeren informatie te geven over de risico's van hitte en hoe hier mee om te gaan tijdens de zwangerschap kan de gemeente i.s.m. verloskundige praktijken en de lokale GGD een voorlichtingsbijeenkomst organiseren. Hierbij kan ook direct aandacht besteed worden aan de risico's van hitte voor baby's en kleine kinderen, en hoe de (toekomstige) ouders voorzorgsmaatregelen kunnen nemen en weten hoe te handelen bij hitte.

Eén op één voorlichting

Verloskundigen en huisartsen kunnen één op één voorlichting geven voorafgaand aan de zomerperiode en/of tijdens een hete periode. Praktijken kunnen hier zelf een hitteprotocol voor maken.

Wist je dat?

[Onderzoek](#) toont aan dat hitte tijdens de zwangerschap kan zorgen voor vroeggeboorte en laag geboortegewicht. Vooral bij mensen met een lagere sociaaleconomische positie.

Gemeentelijke partners

- Verloskundigenpraktijken
- Gynaecologen
- JGZ-professionals
- Huisartsen

Terug naar alle
doelgroepen

*Klik om naar het
hoofdmenu te gaan*

Inleiding

Doel en doelgroep van de
handreiking

Wat is een lokaal
hitteplan?

Fasen, betrokkenen en
taken

Stappenplan en cyclus
lokaal hitteplan

Modules: Doelgroepen,
partners en acties

Zelfbeoordeling lokaal
hitteplan

Bijlagen

6. ZELFBEOORDELING

6.1 Doel
zelfbeoordeling

6.2 Beoordelingsmatrix

6.3 Toelichting beoordelingscriteria

6.1 DOEL ZELFBEOORDELING

Lokale hitteplannen leggen op gemeentelijk niveau vast hoe gezondheidsrisico's van hitte kunnen worden voorkomen. Het beschrijft doelstellingen en afspraken over preventieve voorlichting, communicatie en ondersteuning, specifiek gericht op kwetsbare inwoners. Hoe dit precies wordt ingericht op detail niveau mag verschillen. Een effectief lokaal hitteplan vraagt namelijk om maatwerk, omdat elke gemeente anders is.

Deze zelfbeoordeling die bedoeld is voor intern gebruik kan als leidraad en inspiratie dienen. Het biedt een overzicht van de essentiële onderdelen en inspiratie om het plan stap voor stap verder te versterken en verbeteren. Op deze manier kan het hitteplan zich blijven ontwikkelen tot een aanpak die alle kwetsbare inwoners goed beschermt en bovendien aansluit bij de lokale situatie en ambities.

	Beleid	Doelgroepen	Samenwerking	Voorlichting	Monitoring & Evaluatie
Basis ↓	Lokaal hitteplan is opgeleverd en bekend gemaakt	Maatregelen specifiek gericht op, in ieder geval, de doelgroep (semi)zelfstandig thuiswonende ouderen	Samenwerking tussen gemeente, GGD en (ouderen)zorg- en welzijnsorganisaties. Eén kernteam coördineert	Informatie over hitte en gezondheid wordt voorafgaand en tijdens hete periodes naar partners en doelgroep verspreid	Procesevaluatie met lokale partners na de zomerperiode
👍	Lokaal hitteplan wordt verbonden met en geborgd in beleid in sociaal domein en ruimtelijk domein	Maatregelen gericht op 3 verschillende doelgroepen staan beschreven	Samenwerking en structureel overleg met lokale partners die relevant zijn voor de acties gericht op 3 beoogde doelgroepen	Communicatie én voorlichtingsactiviteiten gericht en afgestemd op de 3 doelgroepen	Procesevaluatie via een live bijeenkomst
👍👍	Het lokaal hitteplan maakt onderdeel uit van doelgroep specifiek beleid	Maatregelen gericht op 5 verschillende doelgroepen staan beschreven	Samenwerking en structureel overleg met een bredere kring die relevant is voor de acties gericht op 5 beoogde doelgroepen	Communicatie én voorlichtingsactiviteiten gericht en afgestemd op de 5 doelgroepen	Procesevaluatie via een live bijeenkomst en monitoring acties
👍👍👍	Lokaal hitteplan is onderdeel van Integraal Actieplan Hitte	Maatregelen gericht op alle mogelijke doelgroepen staan beschreven	Een formeel hittenetwerk waar d.m.v. co-creatie en gedeeld eigenaarschap invulling gegeven wordt aan de hitte aanpak	Een complete communicatie- en voorlichtingscampagne	Hitte-beleving en effectiviteit van de acties wordt doorlopend en systematisch gemonitord

Het basisniveau

De basis van elk lokaal hitteplan is de lokale uitwerking van het nationaal hitteplan, gericht op een praktische uitvoering van het waarschuwingssysteem én preventieve activiteiten. Het lokale hitteplan bevat werkafspraken tussen lokale partners, gemeente en GGD over hoe te handelen ter voorbereiding op en tijdens hete periodes. Een lokaal hitteplan bevat ten minste: concrete samenwerking tussen (basis)zorgpartners en gemeente, jaarlijkse evaluatie na de zomerperiode, het verspreiden van publieksinformatie om kennis en bewustzijn over hitte te vergroten en heeft de focus op minimaal één doelgroep zoals (semi-)zelfstandig thuiswonende ouderen.

Beleid

: Het thema hitte en de acties vanuit het lokaal hitteplan zijn verankerd in gemeentelijk gezondheids-, adaptatie- en omgevingsbeleid. Bijvoorbeeld in de gezondheidsnota, woonzorgvisie, klimaatadaptatiestrategie, omgevingsvisie of omgevingsprogramma. Ook de betrokken partners hebben hitte geborgd in hun beleid.

: Naast verankering in algemeen beleid, zijn het thema hitte en de acties vanuit het lokaal hitteplan ook verankerd in doelgroep specifiek beleid zoals ouderenbeleid, aanpak dak- en thuisloosheid, speeltuinenbeleid, en huisvesting arbeidsmigranten.

: Er is een Integraal Actieplan Hitte, waar het lokaal hitteplan en de acties vanuit domein gezondheid verbonden zijn met gebouw en gebied.

Doelgroepen

: Het plan beschrijft maatregelen voor 3 doelgroepen, bijvoorbeeld ouderen, chronisch zieken en jonge kinderen. De aanpak voor deze groepen is concreet, lokaal passend en afgestemd met relevante partners.

: Het plan beschrijft maatregelen voor 5 doelgroepen, bijvoorbeeld ouderen, chronisch zieken, jonge kinderen, psychisch kwetsbaren en mensen met een verstandelijke beperking. De aanpak voor deze groepen is concreet, lokaal passend en afgestemd met relevante partners.

: Het plan omvat alle relevante doelgroepen in de gemeente. Alle groepen hebben specifieke maatregelen of aandachtspunten gekregen, zodat het plan breed toepasbaar is en niemand wordt vergeten.

Samenwerkingen

: Het kernteam heeft structureel overleg en duidelijke afspraken gemaakt over rollen en verantwoordelijkheden. Er zijn al enkele lijnen gelegd met maatschappelijke organisaties die direct raken aan 3 doelgroepen (zoals woningcorporaties, thuiszorg, buurthuizen). Samenwerking is gericht op verankering en werkafspraken.

: De samenwerking wordt actief uitgebreid naar een bredere kring van maatschappelijke partners, zoals scholen, sportverenigingen, kerken, woningbouwontwikkelaars en evenementenorganisatoren. Steeds meer lijnen worden gelegd, in ieder geval met 5 verschillende soorten partners, waardoor het netwerk groeit en verschillende domeinen weten wat te doen bij hitte. Partners en gemeente bundelen krachten voor hitte initiatieven.

: Een officieel hittenetwerk georganiseerd en gefaciliteerd door de gemeentelijke partners waar d.m.v. co-creatie en gedeeld eigenaarschap invulling gegeven wordt aan de hitte aanpak. Dit netwerk is de plek waar alle hitte initiatieven samenkomen en structureel geborgd worden. Inwoners en organisaties zijn actief betrokken, waardoor het hitteplan breed gedragen en lokaal ingebed is.

Communicatie & voorlichting

👍 : Het communicatiemateriaal én de voorlichtingsactiviteiten zijn gericht afgestemd op de 3 doelgroepen die je wilt bereiken.

👍👍 : Het communicatiemateriaal én de voorlichtingsactiviteiten zijn gericht afgestemd op de 5 doelgroepen die je wilt bereiken.

👍👍👍 : Een complete communicatie- en voorlichtingscampagne met doelgerichte activiteiten welke is ontwikkeld en afgestemd met zowel partners als de doelgroepen. De campagne is een gecoördineerde reeks acties die vanaf de voorbereidingsfase t/m de waarschuwingsfase wordt uitgevoerd, en georganiseerd via verschillende kanalen. Hierdoor ontstaat continuïteit en een breed draagvlak voor bewustzijn van hitte en de bijbehorende maatregelen tijdens hete periodes.

Monitoring en evaluatie

👍 : Er is een bredere jaarlijkse procesevaluatie van de zomerperiode, inclusief de communicatie- en voorlichtingsaanpak, tijdens een live bijeenkomst met alle partners. Lessen uit de zomerperiode worden meegenomen om de uitvoering te verbeteren en eventueel het hitteplan aan te passen.

👍👍 : Er is een bredere jaarlijkse procesevaluatie van de zomerperiode, inclusief de communicatie- en voorlichtingsaanpak en acties gericht op directe ondersteuning van kwetsbare mensen, tijdens een live bijeenkomst met alle partners.

👍👍👍 : Er is structurele monitoring van hittestress en de effectiviteit van alle maatregelen uit het hitteplan. Resultaten worden gebruikt om het plan continu bij te stellen en te optimaliseren voor maximale gezondheid en veiligheid.

*Klik om naar het
hoofdmenu te gaan*

Inleiding

Doel en doelgroep van de
handreiking

Wat is een lokaal
hitteplan?

Fasen, betrokkenen en
taken

Stappenplan en cyclus
lokaal hitteplan

Modules: Doelgroepen,
partners en acties

Zelfbeoordeling lokaal
hitteplan

Bijlagen

7. BIJLAGEN

I.
Informatiebronnen en
communicatiemateriaal

II.
Wijkgerichte
aanpak

III.
Persoonlijk
hitteplan

IV.
Protocol zomeropvang
dak- en thuislozen

V.
Heat Action
Day

VI.
Huidkanker
preventie

VII.
(Sport)evenementen

VIII.
Koele
opvanglocaties

IX.
Hittekracht
en Hittefit

X.
Taken en taakverdeling
per fase

I. INFORMATIEBRONNEN EN COMMUNICATIEMATERIAAL

Websites

Video's

Flyers, posters en
Infographics

Lespakketten

Voorlichting

Social Media posts

WEBSITES

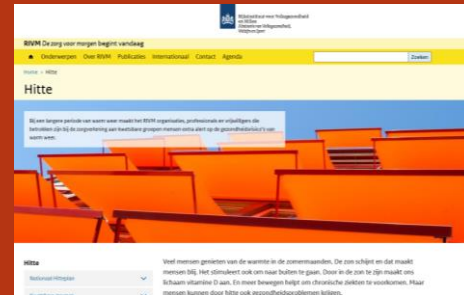

GGDleefomgeving.nl

GGDleefomgeving is dé plek waar je betrouwbare publieksinformatie vindt over de invloed van hitte op je gezondheid.

RIVM

Op deze pagina van het RIVM staat o.a. informatie over het Nationaal Hitteplan, wetenschappelijke bronnen en voorlichtingsmaterialen.

Rode Kruis

Op deze pagina van het Rode Kruis staan o.a. tips en adviezen bij hitte, en informatie over hoe je moet handelen bij klachten.

KNMI

Op deze pagina van het KNMI staat uitleg over de verschillende kleurcodes van het waarschuwingssysteem.

milieucentraal.nl

Op deze pagina van milieu centraal vind je tips en adviezen voor het koel houden van je woning.

Ongekend heet

Een verhaal over mogelijke exceptionele hitte in Nederland op basis van wetenschappelijke inzichten.

Huidfonds

Op deze pagina van het Huidfonds staat informatie over huidkanker en het voorkomen van overmatige blootstelling aan UV-straling.

Klimaatverbond Nederland

Klimaatverbond Nederland is een vereniging die zich inzet om klimaatmitigatie en adaptatie te versnellen. Ze bieden informatie over beleid, projecten en publicaties.

VIDEO'S

Algemeen

- [Animaties RIVM](#)
- [Explainer video's NOS](#)
- [Thuisarts.nl](#)
- [Rode Kruis](#)

Herkennen gezondheidsklachten

- [Animaties RIVM](#)
- [Wat te doen bij oververhitting](#) (Rode Kruis)

Verkoelen lichaam

- [Animaties RIVM](#)

Koele woning en tuin

- [Animaties RIVM](#)
- [Milieu centraal](#)

UV-straling

- [Huidfonds](#)
- [KWF Kankerbestrijding](#)

Terug naar
menu bijlagen

FLYERS, POSTERS EN INFOGRAPHICS

Algemeen

- [Rode Kruis](#)
- [RIVM](#)
- [GGDleefomgeving.nl](#)

Herkennen gezondheidssklachten

- [Rode Kruis](#)
- [RIVM](#)

Verkoelen lichaam

- [Infographics GGD Noord- en Oost-Gelderland](#)

Koele woning en tuin

- [Woningbouwcorporatie Portaal](#)

UV-straling

- [Zonvenant \(Huidfonds\)](#)

Terug naar
menu bijlagen

LESPAKKETTEN

Rode Kruis

De woeste wereld

Klimaatonderwijs waarbij er 6 natuurrampen aan bod komen waaronder extreme hitte.

Lespakket hitte (Rode Kruis Vlaanderen)

Lespakket wat inzicht verschaft in de lichamelijke reactie op hitte, gezondheidsrisico's en hoe je die kunt voorkomen.

Nationaal Huidfonds

ZonSlim lesprogramma

Dit programma gaat over zonkracht en de drie manieren van zonbescherming: weren, kleren en smeren.

Feit, fabel of fake? Het Nationaal Huidfonds heeft een nieuw, interactief online lesprogramma ontwikkeld om jongeren bewust te maken van nepnieuws en misinformatie over zonbescherming.

Stichting tegen kanker

Pedagogische doekoffer voor lagere scholen.

Het project 'Zonneslimme scholen' wil kinderen op een speelse, interactieve en educatieve manier bewust maken van het belang van zonbescherming.

Hope Heatwaves (voor professionals)

Hittegolven en Gezondheid voor zorgverleners.

Deze online cursus (in het Engels) biedt waardevolle inzichten in de impact van hittegolven op de gezondheid, met focus op risicogroepen en de preventieve maatregelen die genomen kunnen worden.

Terug naar
menu bijlagen

VOORLICHTING

Bijeenkomst op locatie

- [Animaties RIVM](#)
- [Explainer video's NOS](#)
- [Thuisarts.nl](#)
- [Rode Kruis](#)

Bewustwordingsactie

- [Animaties RIVM](#)
- [Wat te doen bij oververhitting](#) (Rode Kruis)

Theater

- [Animaties RIVM](#)

Onderbouw

[Huisje Boompje Beestje](#) ("in de zon")

[Het Zandkasteel](#) ("hallo zon")

[Insmeren](#) (met Flip de Beer)

[Komkommaar in de zon](#) (met Flip de Beer)

[Zonneklep knutselen](#)

[Beestenbrigade](#) (schaduw voor koeien)

[Liedje over de parasol](#)

Middenbouw

[Waarom willen mensen graag bruin worden?](#)

[Huisje Boompje Beestje](#)

[Zon en wolk](#)

[Het Klokhuis](#) ("wat is zweet?")

[Zweten](#) ("door te zweten koel je af")

[Wordt zwarte kleding in de zon warmer dan witte kleding?](#)

[Van zweten ga je beter samenwerken](#)

[Hoe houden dieren zichzelf op temperatuur?](#)

Terug naar
menu bijlagen

SOCIAL MEDIA POSTS

Voorbeeldteksten voor Facebook en Instagram:

Het wordt warm 🌡️

Vanaf 25 graden is het belangrijk om voorzichtig te zijn!

Er zijn verschillende tips:

- Blijft uit de zon tussen 12 – 15 uur
- Drink voldoende water, ongeveer een glas water per uur
- Houd jezelf en je huis koel
- Vermijd zware inspanning en wees voorzichtig met sporten
- Let op ouderen en zieken

Lees meer over deze tips op [Gezondheidsklachten door hitte](#)

#GGDLeefomgeving #hitte #oververhitting

Hoe herken ik gezondheidsklachten door hitte? ☀️

Let bij ouderen, jonge kinderen, zieken of andere kwetsbaren extra goed op de volgende klachten:

- Oververhitting (vermoeidheid, hoofdpijn, duizeligheid)
- Hitte-uitputting (flauwvallen, kramp, hevig zweten)
- Hitte-beroerte (hoge lichaamstemperatuur, misselijkheid, stuiptrekkingen)

! Bij symptomen van een hitte-beroerte is het belangrijk om meteen 112 te bellen !

Weten wat te doen bij welke klachten, en wat je kan doen om klachten te voorkomen? Check <https://ggdleefomgeving.nl/zomer-en-hitte/gezondheidsklachten-door-hitte/#oververhitting>

Hitte ☀️ 🌡️ | Pas op voor oververhitting

Vanaf zondag lopen de maxima op. Vooral maandag is het in vrijwel het gehele land zeer warm. Dan is het belangrijk om voorzichtig te zijn.

- Draag dunne kleding en een hoed of pet.
- Blijf in de schaduw en doe 's middags geen dingen waarbij je veel beweegt.
- Neem overdag een keer een lauwe douche.
- Of ga zitten met je voeten in bak of teiltje met water.
- Let extra op de kwetsbare mensen in je omgeving.

Bekijk de tips over hoe je gezondheidsklachten door hitte voorkomt

<https://ggdleefomgeving.nl/zomer-en-hitte/>

Tips bij hitte

- 🥤 Drink voldoende, ook als je geen dorst hebt. Drink vooral water.
- 👤 Draag dunne kleding, een pet of hoed en doe rustig aan. Doe zeker 's middags geen dingen waarbij je veel beweegt.
- 🏠 Houd je huis koel. Gebruik je zonneschermen of rolluiken, sluit de gordijnen en houd ramen en deuren overdag dicht. Begin hier direct mee als het warm wordt!
- 🪟 Koel je woning in de nacht door ramen tegen elkaar open te zetten (doorluchten).

Meer over zomer & hitte lees je op <https://ggdleefomgeving.nl/zomer-en-hitte/>

Terug naar
menu bijlagen

II. WIJKGERICHTE AANPAK

Waar het Nationaal Hitteplan wordt vertaald naar lokaal beleid in een lokaal hitteplan, gaat het Wijkhitteplan nog een stap verder: richting de haarvaten van de wijk, dicht bij de mensen die tijdens extreme hitte risico lopen.

De aanpak

Een Wijkhitteplan wordt opgesteld samen met bewoners, wijkorganisaties en partners en dus sámen met de wijk. Hierbij wordt gekozen voor een aanpak op basis van gelijkwaardigheid, wat resulteert in eigenaarschap en een kwalitatief sterk plan.

Hoe beleven en gebruiken bewoners maatregelen tegen hitte zoals een koele plek of schaduwdoeken in hun omgeving? Hoe meten en gebruiken gemeenten de kennis in en van de wijk? Welke innovaties zijn passend bij een type wijk en hoe kunnen partijen in de wijk zich voorbereiden op een situatie van ernstige hitte? Wie neemt welke verantwoordelijkheid of rol en hoe versterken en/ of faciliteren we zelfzorg en zorg voor elkaar? De antwoorden op deze vragen worden gevat in het Wijkhitteplan. Wat werkt in de ene wijk, werkt niet per se in de andere. Daarom ontwikkelde gemeente Rotterdam per wijk een aanpak op maat – samen met bewoners, wijkorganisaties en sleutelfiguren.

Handreiking wijkhitteplan Rotterdam

Terug naar
menu bijlagen

III. PERSOONLIJK HITTEPLAN

Als gevorderde planvorming vanuit een lokaal hitteplan is een aanvullende stap om voor hoog risicogroepen ieder voorjaar een anticiperend, persoonlijk hitteplan te maken. Dat geldt o.a. voor mensen met dementie, Parkinson, MS of nierfunctieverlies.

Afstemming op persoonlijke situatie

In een persoonlijk hitteplan kunnen door de zorgprofessional afspraken op maat gemaakt worden over mantelzorg, maatregelen uit het nationale hitteplan en het bewaken van de binnentemperatuur, vochtinname, koelvesten en medicatie-aanpassingen. Dagelijks wegen helpt hierbij dehydratie tijdig te signaleren. Naasten kunnen ook signaleren of er vroege symptomen optreden van hittestress, zoals vermoeidheid, concentratieverlies, hoofdpijn, duizeligheid, spierpijn, dorst, verstoorde slaap of overmatig zweten. De ene wijk is bovendien hittegevoeliger dan de andere, dat kan enkele graden verschillen. Dat te weten is van belang voor individu, gemeente en GGD.

Nieuwe ontwikkeling

Er bestaan nog weinig voorbeelden van persoonlijke hitteplannen. Eerstelijns zorgorganisatie sterkz.org uit Utrecht is in 2022 gestart met het opstellen van persoonlijke hitteplannen. Hun handleiding kan dienen ter inspiratie voor zorginstellingen om zelf aan de slag te gaan met deze persoonlijke aanpak voor hoog risicogroepen.

[Handleiding persoonlijk hitteplan sterkz.org](https://sterkz.org)

**Terug naar
menu bijlagen**

IV. PROTOCOL ZOMEROPVANG DAK- EN THUISLOZEN

Een protocol voor zomeropvang voor dak- en thuislozen beschrijft hoe gemeenten en organisaties in de zomerperiode opvang en ondersteuning bieden aan mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats. Dit protocol is vooral van belang wanneer de temperaturen hoog oplopen en extra maatregelen nodig zijn om dak- en thuislozen te beschermen tegen de hitte.

Belangrijkste elementen van het protocol

- Vroegtijdige signalering: Het protocol beschrijft hoe organisaties dak- en thuislozen kunnen signaleren en identificeren.
- Aanbod van opvang en verkoeling: Suggesties om op te nemen in het protocol: extra opvangmogelijkheden (extra locaties of bredere openingstijden), extra verkoelingsmogelijkheden (waterpunten, schaduwplekken).
- Informatie en voorlichting: Het protocol beschrijft informatiecyclus over de beschikbare opvang en verkoelingsmogelijkheden, bijvoorbeeld via folders, posters of mondelinge communicatie.
- Samenwerking: Samenwerking tussen verschillende partijen, zoals gemeenten, maatschappelijke opvangorganisaties, GGD en welzijnsinstellingen opnemen in het protocol.

Voorbeeld gemeente Amsterdam

Terug naar
menu bijlagen

V. HEAT ACTION DAY

Heat Action Day is een internationale dag waarmee aandacht wordt gevraagd voor de risico's van extreme hitte als gevolg van klimaatverandering. De dag wordt vanaf 2022 jaarlijks op 2 juni gehouden en is een initiatief van het internationale Rode Kruis. Heat Action Day zet steden, bewoners en organisaties wereldwijd aan tot actie en laat zien dat juist eenvoudige maatregelen een groot verschil kunnen maken in het voorkomen van hittegerelateerde gezondheidsproblemen. Elk jaar heeft zijn eigen thema.

Heat Action Day in Nederland

Op 2 juni 2025 deed Nederland voor het eerst mee. Door het hele land heen deelden mensen hun hitte maatregelen om bewustwording te creëren over de risico's van hitte. Rotterdam vormde die dag het kloppende hart van de hittedag, waar de kennisdag 'Zweten is weten' werd georganiseerd. Hier kwamen beleidsmakers, wetenschappers, studenten en wijkprofessionals samen om ervaringen te delen. Ook lichtten in de stad gebouwen oranje op en konden hardlopers meedoen aan een HitteRun langs schaduwrijke plekken.

Ventilatoren uitdelen en hittemaatregelen nemen

Heat Action Day is een goed moment om concreet actie te ondernemen. Een voorbeeld is om een actie op te zetten samen met een maatschappelijke organisatie. Tijdens deze actie kunnen ventilatoren worden uitgedeeld aan ouderen en mensen met een laag inkomen. Maatschappelijke organisaties hebben goed zicht op welke mensen in hun buurt in een te warme woning wonen. Er kan ook worden gedacht aan muggenhorren en zonneschermen. Tijdens het uitdelen kun je een hitte-gesprek voeren met bewoners.

Voorbeelden hitte acties
Heat Action Day

Terug naar
menu bijlagen

VI. HUIDKANKERPREVENTIE

Blootstelling aan uv-straling is de belangrijkste risicofactor voor huidkanker. Uit de Nederlandse Kankeratlas blijkt dat huidkanker in Nederland nog steeds toeneemt, en dat uv-blootstelling een belangrijke risicofactor is, wat het belang van preventieve maatregelen onderstreept.

Blootstelling aan uv-straling vindt vooral plaats in de openbare ruimte, daardoor kan een gemeente met relatief eenvoudige maatregelen bijdragen aan preventie en bewustwording. Maatregelen die beschermen tegen de zon zijn er in 3 categorieën:

1. Het **weren** van de zon door het creëren van schaduw.
2. Het **kleren** tegen de zon door het dragen van uv-werende kledingstukken.
3. Het **smeren** van voldoende zonnebrandcrème.

Er zijn verschillende manieren om uv-blootstelling te beperken. Begin altijd met weren: zorg voor schaduw op plekken waar mensen langere tijd verblijven, bijvoorbeeld door bomen te planten of schaduwdoeken en overkappingen te plaatsen. Als weren niet mogelijk is, stimuleer het dragen van beschermende kleding en een pet of hoed. Pas wanneer deze maatregelen niet toereikend zijn, komt smeren in beeld: denk aan zonnebranddispensers bij speelplekken, sportvelden en stranden. Daarnaast kunnen uv-indexborden op drukbezochte locaties helpen om inwoners bewust te maken van het actuele risico.

Een aanpak wordt effectief door naast fysieke maatregelen ook in te zetten op bewustwording & communicatie. Informeer inwoners over veilig zonnen en de uv-index, en besteed extra aandacht aan kwetsbare groepen zoals kinderen, buitenwerkers en sporters. Werk daarbij samen met scholen, kinderopvang, sportverenigingen en andere partners, en sluit aan bij landelijke campagnes of lokale gezondheidsprojecten om je impact te vergroten.

Meer weten over de gezondheidseffecten van uv-straling en over maatregelen die beschermen tegen de zon? Kijk op de websites van het **Huidfonds**, het **RIVM**, en de **GGD**.

Nederlandse kankeratlas

Huidfonds

Terug naar
menu bijlagen

VII.(SPORT)EVENEMENTEN

Bezoekers van evenementen kunnen bij hitte een gezondheidsrisico lopen. Hitte kan leiden tot klachten zoals hoofdpijn, spierkrampen, duizeligheid en, in ernstige gevallen, tot bewustzijnsverlies of erger. Iedereen kan deze klachten krijgen, maar jonge kinderen, ouderen en chronisch zieken lopen het grootste gezondheidsrisico. Tijdens sportevenementen lopen deelnemers de kans op oververhitting en hitteberoerte door de inspanning. Dat geldt nog meer als er veel vocht in de lucht zit. Dat wordt een hoge luchtvochtigheid genoemd.

Evenementen in warm weer

Organiseer je een sportdag, sportactiviteit of een ander evenement op een warme dag? Gebruik dan de hitte index en [deze tabel](#) om te controleren hoe groot het risico is. Verschillende factoren spelen hierbij een rol, zoals de windsnelheid op de plek van het evenement, de hoeveelheid schaduw maar ook of er kwetsbare groepen aanwezig zijn of deelnemen en hoe zwaar de inspanning is. De organisatoren kunnen verschillende maatregelen nemen, zoals toegang tot drinkwater en koele plekken of ventilatoren. En indien nodig kan het evenement verplaatst of zelfs geannuleerd worden.

Ziekenhuisopname en doden

Helaas is het de afgelopen jaren voorgekomen dat deelnemers aan een sportevenement in het ziekenhuis zijn opgenomen of zelfs zijn komen te overlijden. Tijdens de Loop van Leeuwarden in 2025 is een deelnemer overleden en zijn meerdere anderen onwel geworden door de hitte. In hetzelfde jaar is ook tijdens de Marathon Enschede een deelnemer overleden aan een hitteberoerte. Tijdens de Nijmeegse Vierdaagse in 2006 zijn twee mannen overleden door hitte, wat leidde tot de afgelasting van de rest van de tocht, de eerste keer in de geschiedenis. Beide overleden deelnemers waren goed voorbereid en gezond, maar bezweken door de extreme temperaturen van rond de 32-33 graden Celsius, met honderden onwel geworden lopers tot gevolg. De organisatie heeft sindsdien de veiligheidsmaatregelen drastisch aangescherpt.

Tips en adviezen voor
evenementen

Informatie over sporten
bij warm weer

Terug naar
menu bijlagen

VIII.KOELE OPVANGLOCATIES

Volgens het **Klimaatadaptatiemoederboek** is een koele binnenruimte een verblijfslocatie in een gebouw die bij hitte tussen de 19–25 °C blijft. Zulke ruimtes zijn bedoeld voor meerdere mensen en soms zelfs langere verblijven. Typische voorbeelden zijn bibliotheken, supermarkten, kerken, musea en theaters.

Maar niet al deze locaties zijn geschikt om inwoners op te vangen bij aanhoudende hitte. Naast de garantie op een koele temperatuur moeten de locaties ingericht zijn om een groep mensen op een aangename manier een verblijfplaats te bieden. Dit betekent dat de locatie tijdens de zomerperiode geopend moet zijn, dat er mensen aanwezig zijn om bewoners te ontvangen, dat de toegang gratis is en dat er eventueel aanvullende activiteiten geboden worden.

Koele opvanglocaties in Den Haag

In de Haagse wijken komen speciale koelteplekken waar mensen kunnen afkoelen en schuilen voor de hitte. Dit kan een bedrijf zijn met een kantine met airconditioning, een bibliotheek, maar ook kerken of moskeeën. Voor een aantal locaties, waaronder de bibliotheken, zijn daarover afspraken gemaakt als onderdeel van het lokaal hitteplan.

Zwembaden als koelteplek

Ook een buitenzwembad kan een koele plek zijn. Vooral gezinnen en mensen die een te hete woning hebben, kunnen verkoeling in en rondom het zwembad vinden. De gemeente kan afspraken maken over de openingstijden van het zwembad. Ook kan de gemeente ervoor kiezen om de toegang gratis te maken voor mensen met stadspas. Zo neemt de gemeente de drempel voor verkoeling weg. Wel moet worden gekeken naar de inrichting van het zwembad voor voldoende schaduw en drinkwaterpunten.

Lees meer over koele opvanglocaties bij Klimaatverbond Nederland

Voorbeeld openstellen zwembaden in Amsterdam

Terug naar menu bijlagen

IX. HITTEKRACHT EN HITTEFIT

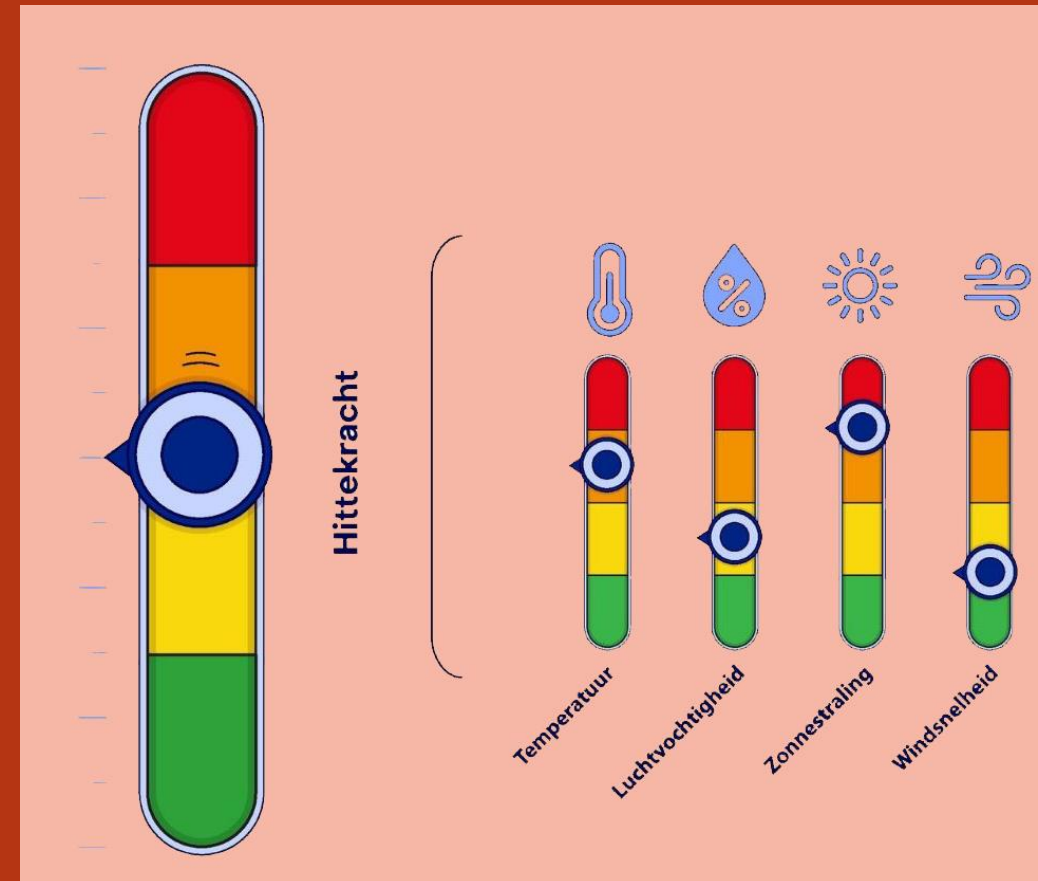
Hittekracht

Hittekracht is een index waarmee blootstelling aan hitte wordt uitgedrukt. Het combineert meerdere factoren in één getal. Hittekracht houdt naast temperatuur, ook rekening met luchtvochtigheid, stralingswarmte en wind. Door al deze factoren te combineren, kan men een betere risico-inschatting maken op hete dagen dan alleen met temperatuur. Zo zorg je dat mensen zich beter kunnen voorbereiden op een bepaalde hittebelasting.

Hittefit

Hoe goed iemand tegen een bepaalde hittekracht kan, hangt af van verschillende contextuele factoren. Het model onderscheidt daarom naast de invloed van hitte uit de omgeving (hittekracht), ook de invloed van hoe 'hittefit' je bent. Oftewel: hoe goed iemand zich kan aanpassen aan de hitte. Dit aanpassingsvermogen is afhankelijk van 4 factoren: activiteitsniveau, keuzevrijheid kleding, aanpasbaarheid omgeving en persoonlijke factoren zoals gezondheid en fitheid.

[Lees meer op TNO.nl](#)

Hittekracht factoren, TNO

X. TAKEN EN TAAKVERDELING PER FASE

	Fase	Periode	Start en einde	Definitie	Activiteiten	Kanttekeningen
	Preventie en kennisontwikkeling sociale en zorgsector, vergroten bewustzijn, handelingsperspectief aandragen, gedragsbeïnvloeding	Vorbereiding vindt vooral plaats buiten het hittesteizoen, nadruk op okt-mei, uitvoering preventieacties vinden plaats tussen maart - september	Cyclisch/jaarrond. Mede aan de hand van monitoring en evaluaties recente hittesteperiodes.	Professionals, inwoners en kwetsbare doelgroepen bewust maken van de risico's, voorlichting geven, handelingsperspectieven aanreiken en hulp- en ondersteuning bieden	Het uitbreiden en verbeteren van kennis/info, maatregelen en instrumenten. Vergroten van het bewustzijn en eigenaarschap bij zowel professionals als inwoners, Capaciteitsopbouw onder uitvoerders én doelgroepen	Preventiefase is verweven in alle andere fases
	Vorbereidingsfase	1 mrt – 1 juni		Elk voorjaar moeten de dan beschikbare info en instrumenten beschikbaar worden gemaakt, alsmede de verantwoordelijke organisaties en/of personen	Lokale (informele) partners en betrokken professionals stemmen maatregelen met elkaar af. Ze delen kennis en zetten protocollen en plannen klaar voor (instructies over) het beperken van hittestress en gezondheidsschade als gevolg van hitte.	Wordt in sommige regio's ook wel 'waakzaamheidsfase' genoemd
	Voorwaarschuwing/informatiefase	Mogelijk tussen 1 juni – 30 sept	Start met voorwaarschuwing/informatie richt door het RIVM, 1 – 2 dagen vóór de waarschuwingfase	Als er grote kans is op een periode van vier of meer dagen met een temperatuur boven de 27°C	Betrokken partijen zorgen ervoor dat alle deelnemers op de hoogte zijn van de taken die eraan komen. De partijen checken of alle middelen die nodig zijn, klaarstaan.	
	Waarschuwingfase	Mogelijk tussen 1 juni – 30 sept Moet in de toekomst misschien worden uitgebreid	Start met aankondiging hittestegolf door RIVM. Eindigt met e-mail/afkondiging hittestegolf RIVM. GGD'en sturen deze e-mail door aan keten- en zorgpartners in hun gebied	Een kans van 90% of meer op een aanhoudende periode van warm weer, vier opeenvolgende dagen met een temperatuur boven de 27°C	Analoog aan het Nationaal Hittesteplan wordt in deze periode het lokaal hittesteplan geactiveerd. Afspraken die voor of tijdens de voorbereidingsfase zijn gemaakt, worden uitgevoerd. Betrokken partijen voeren hun taken uit, waarbij direct contact met de doelgroepen voorop staat.	Wordt in sommige regio's ook wel 'acute fase' genoemd. Deze fase is inclusief noodsituaties. In sommige regio's wordt hierbinnen apart aandacht besteed aan temperaturen boven de 32°C
	Evaluatie	Nadruk op sept – nov		Bij de jaarlijkse evaluatie wordt gekeken of de handreiking en de protocollen nog voldoende bijgewerkt zijn, met het oog op het optimaal bereiken en informeren van de doelgroepen. Nieuwe belanghebbenden kunnen worden toegevoegd. Nieuwe wetenschappelijke inzichten kunnen worden opgenomen. Verder kunnen praktische zaken, zoals links of verwijzingen, worden aangepast.		Bij het uitbreiden van hittesteplannen met de preventiefase of met andere thema's of domeinen, worden evaluatie/monitoring ook uitgebreid.

A. TAKEN IN DE VOORBEREIDINGSFASE

Deze taken dienen als voorbeeld en ter inspiratie, er mag van worden afgeweken.

Organisatie	Taken	Wie in organisatie?	Doelgroep	Toelichting
Gemeentelijke partners	Actualiseren lokaal hitteplan – gezamenlijke taak	Contactpersonen partners, gemeente (aangewezen coördinator) met Team Milieu en Gezondheid of team Gezondheidsbevordering van de GGD	Zorgketen, Maatschappelijke organisaties, Algemene publiek, Maatschappelijke netwerken.	Afstemming vastleggen in afspraak welke personen van de gemeentelijke partners aan het begin van de jaarlijkse cyclus deze taak uitvoeren
Gemeente	In beeld brengen van de stedelijke gebieden waar kwetsbare doelgroepen zich bevinden	Beleidsmedewerkers sociaal domein – sociale wijkteams	Algemene publiek Eigen organisatie	Borging verbeteren. Opnemen in reguliere taak Bepalen wie eindverantwoordelijk is.
	Publiceren informatie over hitte en gezondheid op gemeentesite	Beleidsmedewerker Sociaal domein	Algemene publiek Eigen organisatie	Borging verbeteren. Opnemen in reguliere taak Bepalen wie eindverantwoordelijk is.
	Overleggen met afdeling communicatie over (aanpassen) communicatiestrategie	Aangewezen coördinator hitteplan	Eigen organisatie	Borging verbeteren. Opnemen in reguliere taak Bepalen wie eindverantwoordelijk is. Afstemmen met afdeling communicatie.
GGD en overige gemeentelijke partners	Informeren inwoners	Coördinatoren hitte acties betrokken organisaties. Team Milieu en Gezondheid en Gezondheidsbevordering GGD	Algemeen	In de zomerperiode aandacht vragen voor hitte op GGDLeefomgeving.nl
	Actualiseren eigen middelen		Algemeen	Actualiseren en ontwikkelen van eigen middelen, waaronder de teksten bij de hittewaarschuwingen en communicatieberichten
	Informeren medewerkers		Algemeen	Informeren van eigen medewerkers zodat ze weten wat ze moeten doen als er hitteberichten verstuurd
	Informeren gemeente en organisaties		Algemeen	Beschikbaar stellen en het jaarlijks delen van de hitte-factsheets met de gemeente en maatschappelijke partners. Dit communicatiemateriaal is algemeen, maar ook specifiek gericht op ouderen, kinderen en sporters
	Informeren organisaties		Algemeen	Oproepen verschillende stakeholders in de regio om zich aan te melden voor de hittemailing. Met deze hittemailing deelt de GGD in de voorbereidingsfase al wat het hitteplan inhoudt en voorbeelden van communicatiemateriaal
	Ondersteunen gemeente		Algemeen	Ondersteunen gemeente bij het actualiseren van het lokaal hitteplan
	Informeren ouders en verzorgers van jonge kinderen	Coördinatoren hitte acties betrokken organisaties. Team Milieu en Gezondheid, gezondheidsbevordering en jeugdgezondheidszorg GGD	Voorlichting geven via de CJG over hitte aan ouders/verzorgers van kinderen onder de twee jaar.	Kinderen

B. TAKEN IN DE VOORWAARSCHUWINGS- / INFORMATIEFASE

Deze taken dienen als voorbeeld en ter inspiratie, er mag van worden afgeweken.

Organisatie	Taken	Wie in organisatie?	Doelgroep	Toelichting
Gemeente	Nieuwsbericht en persbericht klaarzetten	Communicatieadviseurs	Algemene publiek	Nieuwsbericht en persbericht alvast ter informatie/ controle lezen vanuit afdeling communicatie en voorbereiden mogelijke publicatie in weekblad en sociale media
	Folders verspreiden	Beleidsmedewerker Maatschappelijke Ontwikkeling	Gemeenten Algemene publiek	Folders verspreiden onder lokale partners en eigen locaties
GGD	Informeren bewoners	Team Milieu en Gezondheid en/of gezondheidsbevordering	Algemeen	Versturen nieuws- en persberichten naar de afdeling communicatie om de inwoners van de regio te informeren
	Informeren gemeente	Team Milieu en Gezondheid en/of gezondheidsbevordering	Algemeen	Doorsturen voorwaarschuwing naar (het kernteam van) de gemeenten met een lokaal hitteplan (De gemeente kan ervoor kiezen om dit bericht door te zetten naar aangesloten organisaties.)
	Informeren GHOR evenemententeam	Team Milieu en Gezondheid en/of gezondheidsbevordering	Algemeen	Doorsturen voorwaarschuwing naar het evenemententeam van GHOR HM
	Informeren eigen personeel	Team Milieu en Gezondheid en/of gezondheidsbevordering	Algemeen	Informeren betrokken afdelingen (Recepties, IZB, JGZ, Inspectie Kindercentra, GL, FGK) van de GGD over waakzaamheid
Organisaties zorg, welzijn en wonen	Informeren bewoners	Coördinatoren hitte acties betrokken organisaties	Kwetsbare doelgroepen	Versturen nieuwsberichten naar de afdeling communicatie om de inwoners van de gemeenten te informeren

C. TAKEN IN DE WAARSCHUWINGSFASE

Deze taken dienen als voorbeeld en ter inspiratie, er mag van worden afgeweken.

Organisatie	Taken	Wie in organisatie?	Doelgroep	Toelichting
Gemeente	Nieuwsbericht plaatsen en persbericht versturen	Communicatieadviseurs	Algemeen publiek	Nieuwsbericht en persbericht plaatsen door afdeling communicatie in weekblad en gebruik maken van sociale media
	Communicatieacties	Beleidsmedewerker Sociale domein	Algemeen publiek	Communicatie via sociale media, website
GGD	Doorsturen hittewaarschuwing RIVM naar organisaties in de regio	Team Milieu en Gezondheid en/of Gezondheidsbevordering	Algemeen publiek	Doorsturen hittewaarschuwing van het RIVM naar de contacten op de mailinglijst en hen voorzien van informatiemateriaal
	Doorsturen hittewaarschuwing RIVM naar de GHOR	Team Milieu en Gezondheid en/of Gezondheidsbevordering	Algemeen publiek	Doorsturen hittewaarschuwing van het RIVM naar het evenemententeam van GHOR
	Communicatieacties	Team Milieu en Gezondheid en/of Gezondheidsbevordering	Algemeen publiek	Publieksinformatie verstrekken, plaatsen nieuwsberichten en versturen persbericht door afdeling communicatie
Organisaties zorg, welzijn en wonen	Waarschuwen bewoners	Coördinatoren hitte acties betrokken organisaties	Kwetsbare doelgroepen	Versturen waarschuwingsberichten naar de afdeling communicatie om de inwoners van de gemeente te informeren

D. MONITORING EN EVALUATIE

Deze taken dienen als voorbeeld en ter inspiratie, er mag van worden afgeweken.

Type organisatie	Wie?	Actie	Toelichting	Doelgroep
Alle gemeentelijke partners	Allen	Evalueren lokaal hitteplan	Gemeentelijke organisaties sluiten aan bij de evaluatiebijeenkomst georganiseerd door de gemeente en stellen het eigen (communicatie)materiaal bij waar dat gewenst is	Algemeen
Gemeente	Communicatie, coördinator lokaal hitteplan	Communicatiestrategie hitte	De gemeente overlegt met de afdeling communicatie over (aanpassen) de communicatiestrategie hitte	Algemeen
	Coördinator lokaal hitteplan	Inplannen evaluatie lokaal hitteplan	De gemeente organiseert een bijeenkomst met alle betrokken partnerorganisaties om het lokaal hitteplan te evalueren en bij te schaven. Indien gewenst worden hiervoor ook organisaties uitgenodigd die niet aanwezig waren bij eerdere bijeenkomsten	Algemeen
	Buitendienst	Evalueren hitteprotocol	Buitendienst evalueert het eigen hitteprotocol	Eigen medewerkers
GGD	Team Milieu en Gezondheid	Monitoren ontwikkelingen	Monitoren landelijke ontwikkelingen rondom (voorkomen van) hittestress	Algemeen
Rode Kruis	Rode Kruis	Intern evalueren	Evalueren van de eigen acties van afgelopen jaar. Daarnaast evalueren vrijwilligers na elke workshop over het verloop.	Algemeen

E. PREVENTIE, KENNISONTWIKKELING EN GEDRAGSBEÏNVLOEDING

Deze taken dienen als voorbeeld en ter inspiratie, er mag van worden afgeweken.

Type organisatie	Wie?	Actie	Toelichting	Doelgroep
Gemeente	Fysiek domein	In kaart brengen koele binnenlocaties	Inventariseren welke plekken relatief koel blijven tijdens periodes van hitte en onderzoeken of deze plekken geschikt zijn voor het opvangen van kwetsbare inwoners. Voorbeelden van potentiële koele plekken zijn de bibliotheek en het winkelcentrum. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de doelgroep	Algemeen
	Fysiek domein	Maatregelen treffen in de fysieke ruimte	De gemeente overweegt maatregelen te treffen in de fysieke ruimte, zoals het plaatsen van bankjes op schaduwrijke plekken en het installeren van zonnebrandpalen en watertappunten op drukbezochte plekken om bewoners te beschermen en bewustwording te creëren	Algemeen
	Sociaal domein	Onderzoeken	Onderzoeken mogelijkheden voor financiële steun voor hittebestrijdingsmaatregelen in de stad. Zoals een subsidie voor zonnewering en verkoeling.	Algemeen
	Fysiek domein	Vergroenen buitenruimte	Ontwikkelen hittebestendige stadsplanning en infrastructuur, zoals groene verblijfsplekken en looproutes.	Algemeen
	Buitendienst	Onderzoeken	De buitendienst onderzoekt het aanpassen van werktijden en het mogelijk sluiten van de milieustraat tijdens extreem hete periodes, en voegt dit vervolgens toe aan het eigen hitteprotocol	Algemeen
	Sociaal domein	Onderzoeken	De gemeente is aanwezig bij de zorgmarkt in de Winkelhof om inzichten op te halen over hitte.	Algemeen
GGD	Team Milieu en Gezondheid en/of gezondheidsbevordering	Voorlichting hitte & gezondheid	Op aanvraag van gemeenten/organisaties kan de GGD voorlichting over hitte & gezondheid verzorgen	Algemeen
	Team Milieu en Gezondheid en/of gezondheidsbevordering	Onderzoeken	Onderzoeken mogelijkheid om de eigen hittewaarschuwingen en communicatieberichten beschikbaar te stellen in veelgebruikte relevante talen.	Algemeen
	Team Milieu en Gezondheid	Onderzoeken gezondheidsrichtlijnen	Onderzoeken en ontwikkelen landelijke gezondheidsrichtlijnen voor verschillende hittescenario's	Algemeen
Rode Kruis	Rode Kruis	Ontwikkelen en delen van informatie	Ontwikkelen en delen van voorlichtingsmateriaal en wetenschappelijk onderzoek en internationale ervaringen van het landelijk klimaatcentrum.	Algemeen

COLOFON

Deze handreiking is opgesteld in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het RIVM.

Projectgroep

- Saskia van Daalen, Gezondheidsmakelaar | GGD Gelderland-Zuid
- Margriet Blijham, Adviseur Gezondheidsbevordering en Gezonde School adviseur | GGD Fryslân
- Joost de Bruijn, Milieugezondheidskundig Adviseur | GGD Fryslân
- Sanne klein Goldewijk, Adviseur Medische Milieukunde | GGD Hollands-midden
- Jantine Röttgering, Adviseur Milieu & Gezondheid en arts | GGD Amsterdam
- Marcel Buster, Onderzoeker afdeling Gezond Leven | GGD Amsterdam
- Enzo de Regt, Adviseur Preventie & Gezondheid | GGD West-Brabant
- Patrick Klaassen, Adviseur Gezonde Leefomgeving | GGD Gelderland-Zuid (penvoerder)

I.s.m. Advies- en ingenieursbureau TAUW

- Casper Bennink, Adviseur Klimaatadaptatie Leefomgeving
- Francesca Wentink, Adviseur Klimaatadaptatie Leefomgeving
- Edwin van der Strate, Business Leader Klimaat

Met bijdragen van de GGD'en aangesloten bij de landelijke werkgroep Klimaat & Gezondheid.

Illustraties: ivector, shutterstock.com

De opdrachtgevers en opstellers van deze handreiking zijn vanzelfsprekend positief over het gebruik en de vermenigvuldiging van alle informatie en teksten uit dit document. Wel willen we u vragen bij artikelen en presentaties e.d. de herkomst van uw informatie te vermelden, met name wanneer u bronnen gebruikt waarnaar in dit document wordt verwezen en waarvan u kunt veronderstellen dat daar eigendom van kennis aan verbonden is.

